Hudební nauka

2. ročník

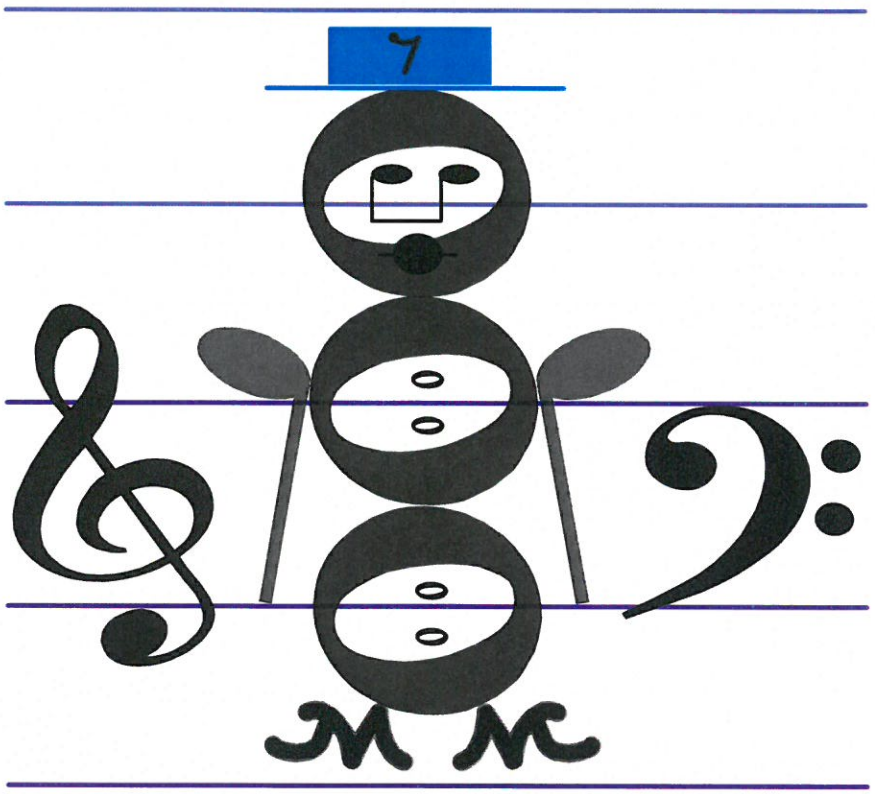

2. pololetí

Použitá literatura:

Martin Vozar: Hudební nauka pro ZUŠ, pracovní sešit 2. ročník.
TALACKO EDITIONS 2005

Martin Vozar: Sbírka úloh z teorie. Hudební nauka I.a II. díl

Dagmar Lisá: Hudební nauka pro malé i větší muzikanty I. díl.
Editio BÄRENREITER Praha 2001

Národní zpěvník (Jaromír Gelnar). Editio Supraphon 1968

PaedDr. František Mouryc:
PhDr. Raisa Posová: Zpěvník lidových písní.
Nakladatelství Fortuna Praha 1992

dr. Tomáš Houška: Zpěvník pro 3. - 9. ročník ZŠ.
1. vydání - Tomáš Houška, Václavkova 2, Praha 6 1993

Jiří Válek: Italské hudební názvosloví. Panton 1976

Vypracováno pro ZUŠ Voborského, Botevova 3114, 143 00, Praha 4 - Modřany

Autor: Běla Kliková

Software: Smart Notebook 10 - držitel licence ZUŠ Voborského, Praha 4 - Modřany

Obsah 1:

1. Opakování stupnic s předznamenáním do čtyř křížků
2. Předznamenání

... procvič si zápis předznamenání (1)

3. Stupnice a jejich předznamenání
4. Stupnice s předznamenáním do čtyř béček
5. Stupnice a tónina F dur
6. Stupnice a tónina B dur
7. Stupnice a tónina Es dur
8. Stupnice a tónina As dur

... procvič si zápis stupnice F dur (1)
... procvič si zápis stupnice B dur (2)
... procvič si zápis stupnice Es dur (3)
... procvič si zápis stupnice As dur (4)

9. Zápis předznamenání stupnic do čtyř béček, zápis akordů v přehledu
10. Opakování stupnic s předznamenáním do čtyř křížků
11. Co je interval?
12. Interval velká sexta
13. Interval velká septima
14. Interval čistá oktáva

... procvič si zápis intervalů (1)
... procvič si zápis intervalů (2)
... procvič si zápis intervalů (3)

15. Veselá a smutná melodie, durová a mollová stupnice, stupnice a moll

... procvič si zápis stupnice a moll

Obsah 2:

16. Předznamenání stupnic do 7 křížků a 7 béček

... procvič si zápis předznamenání (2)

17. Triola a synkopa
18. Předtaktí

... procvič si triolu, předtaktí a synkopu (1)
... procvič si triolu, předtaktí a synkopu (2)

19. Takt tříosminový a šestiosminový

... procvič si tříosminový a šestiosminový takt (1)

20. Nota a pomlka šestnáctinová

... procvič si rytmus (1)

21. Noty v basovém klíči, malá a velká oktáva

... procvič si noty v basovém klíči (1)
... procvič si noty v basovém klíči (2)

22. Obraty tónického kvintakordu

... procvič si zápis a obraty kvintakordu (1)
... procvič si zápis a obraty kvintakordu (2)
... procvič si zápis a obraty kvintakordu (3)

23. Dynamická, tempová znaménka a jiné hudební pojmy

... procvič si hudební znaménka (1)
... procvič si hudební znaménka (2)

Opakování stupnic s předznamenáním do 4 křížků.

V prvním pololetí jsme se naučili zapisovat stupnice s předznamenáním do čtyř křížků.

Ve stupnici C dur, která nemá žádné předznamenání, jsme vyhledali její pátý tón (tón "g"), od tohoto tónu jsme sestavili novou řadu osmi tónů (od "g" po "g"). Vznikla nová stupnice s názvem G dur, ve které jsme zvýšili 7.tón posuvkou křížek, aby měla stupnice správnou melodii.

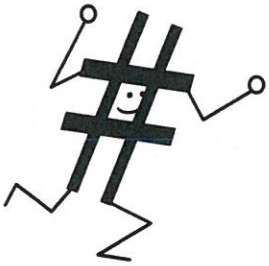

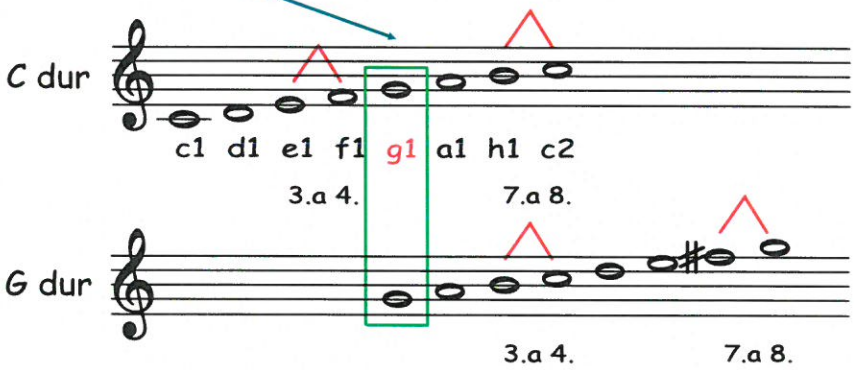

Posuvku ♯ přepíšeme za houslový klíč do předznamenání,
(křížek platí pro celý řádek a pro dané noty téhož jména ve všech oktávách).

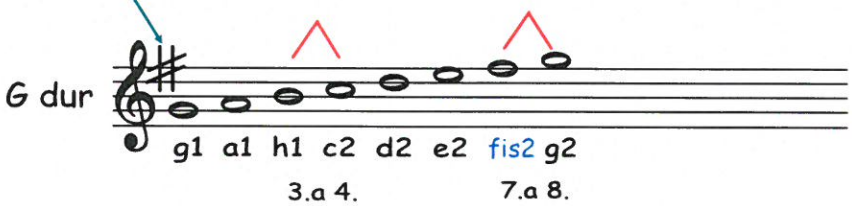

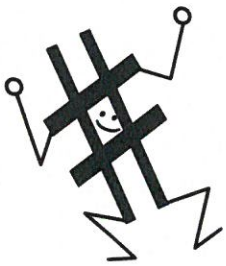

a zapamatujeme si, že stupnice G dur má jeden křížek fis.

Dále postupujeme stejně. Ve stupnici G dur vyhledáme pátý tón ("d"), sestavíme řadu 8 tónů d,e,fis,g,a,h, c, d, zvýšíme 7. tón z "c" na "cis" a do předznamenání zapíšeme křížky dva - fis a cis.
Zapamatujeme si, že nová stupnice se jmenuje D dur, má dva křížky fis a cis. Z D dur vznikne A dur se 3# (fis,cis,gis), z A dur vznikne E dur se 4# (fis,cis,gis,dis).

! Pořadí křížků v předznamenání zapisujeme do notové osnovy přesně. !

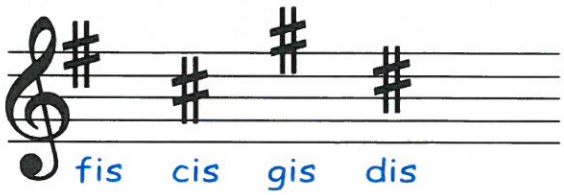

Předznamenání

Předznamenání je skupina posuvek zapsaná v notové osnově za houslovým klíčem. Posuvky z předznamenání platí pro celou skladbu a píšeme je na každé notové osnově zvlášť. Předznamenání obsahuje maximálně 7 křížků nebo 7 béček (nelze je mezi sebou kombinovat).
Pořadí posuvek je dané a je nutné si je zapamatovat!

♯ fis, cis, gis, dis, ais, eis, his.

♭ bé, es, as, des, ges, ces, fes.

Ve II. pololetí 2. ročníku budeme potřebovat první čtyři béčka.
Naučíme se je používat ve stupnicích i v tóninách
a zapamatujeme si jejich správný zápis v notové osnově.

! Nauč se je zapsat zpaměti !

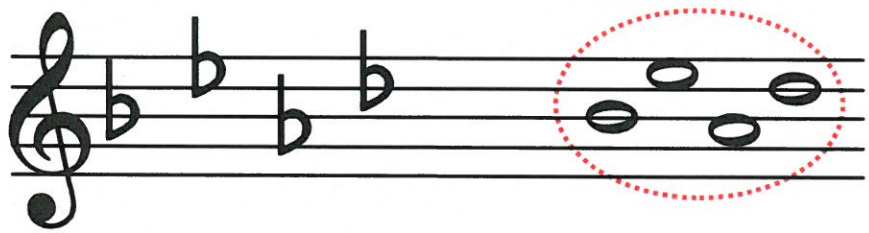

- béčko bé zapíšeme na třetí linku, tam, kde zapisujeme notu h1.
- béčko es zapíšeme do čtvrté mezery, tam, kde zapisujeme notu e2.
- béčko as zapíšeme do druhé mezery, tam, kde zapisujeme notu a1.
- béčko des zapíšeme na čtvrtou linku, tam, kde zapisujeme notu d2.

...procvič si zápis předznamenání. (1)

Do prázdných políček napiš, jak jdou za sebou béčka v předznamenání:

			des			

Do notové osnovy zapiš zpaměti první čtyři béčka z předznamenání:

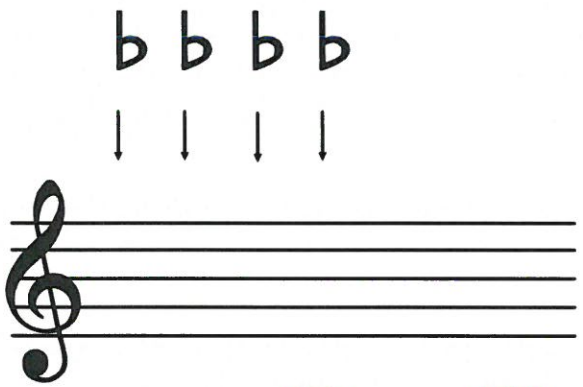

Do prázdných koleček napiš jejich jména.

Která stupnice má v předznamenání: 1 béčko .....?

2 béčka .....? 3 béčka .....? 4 béčka .....?

Stupnice a jejich předznamenání.

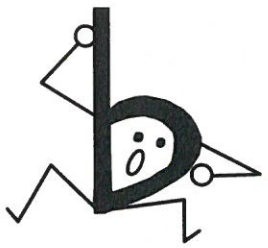

Stupnice s béčky tvoříme podobně jako ty s křížky.
Opět vycházíme ze základní stupnice C dur.

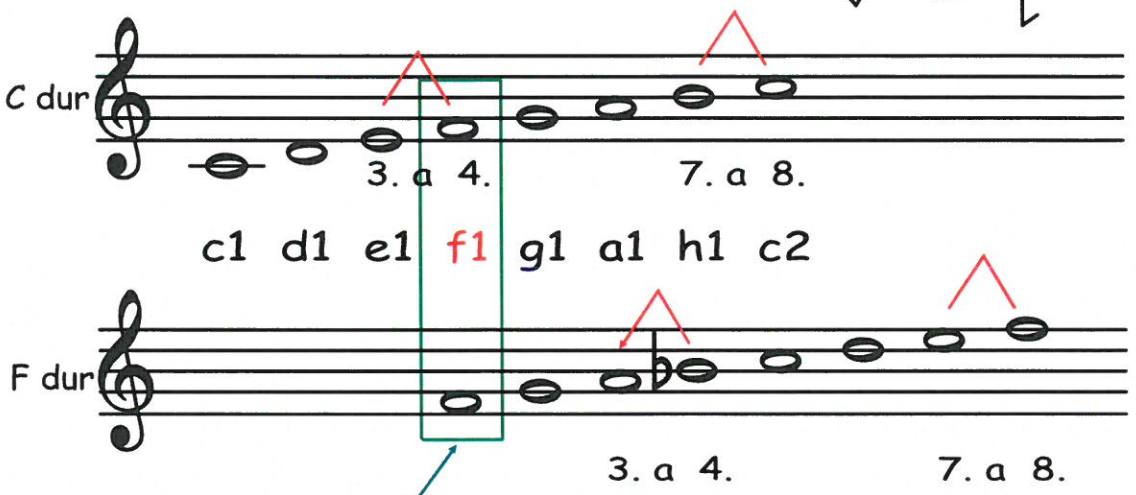

Ve stupnici C dur, která nemá žádné předznamenání, vyhledáme její čtvrtý tón (tón "f"), od tohoto tónu sestavíme novou řadu osmi tónů (od "f" po "f"). Aby nová stupnice s názvem F dur zněla správně, snížíme její 4.tón (tón "h") posuvkou béčko na tón "bé".

Posuvku ♭ přepíšeme za houslový klíč do předznamenání,
(béčko platí pro celý řádek a pro danou notu téhož jména ve všech oktávách).

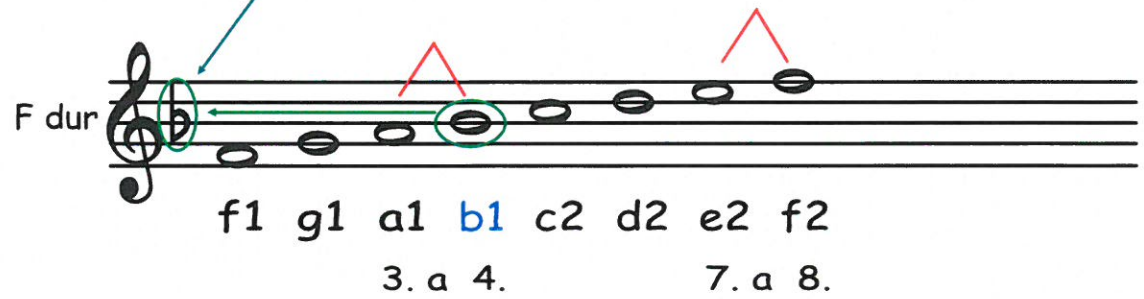

... a zapamatujeme si, že:
stupnice F dur má v předznamenání jedno béčko bé.

Stupnice s předznamenáním do čtyř béček.

Stupnici F dur jsme vytvořili na čtvrtém tónu stupnice C dur.
Čtvrtý tón ze stupnice F dur je "bé", nová stupnice se bude jmenovat B dur.
Sestavíme řadu osmi tónů od "bé" po "bé" - (bé,c,d,e,f,g,a,bé) -,
tón "e" snížíme posuvkou béčko na "es" a novou posuvku
přidáme do předznamenání.
Další stupnice vzniknou vždy na čtvrtém tónu stupnice předcházející.

Zapamatujeme si, že:
- stupnice B dur (bé,c,d,es,f,g,a,bé) má v předznamenání dvě béčka bé a es.

Takto postupně vytváříme řadu stupnic, kterým přibývá v předznamenání jedno bé navíc a jméno stupnice se mění podle čtvrtého tónu předcházející stupnice.

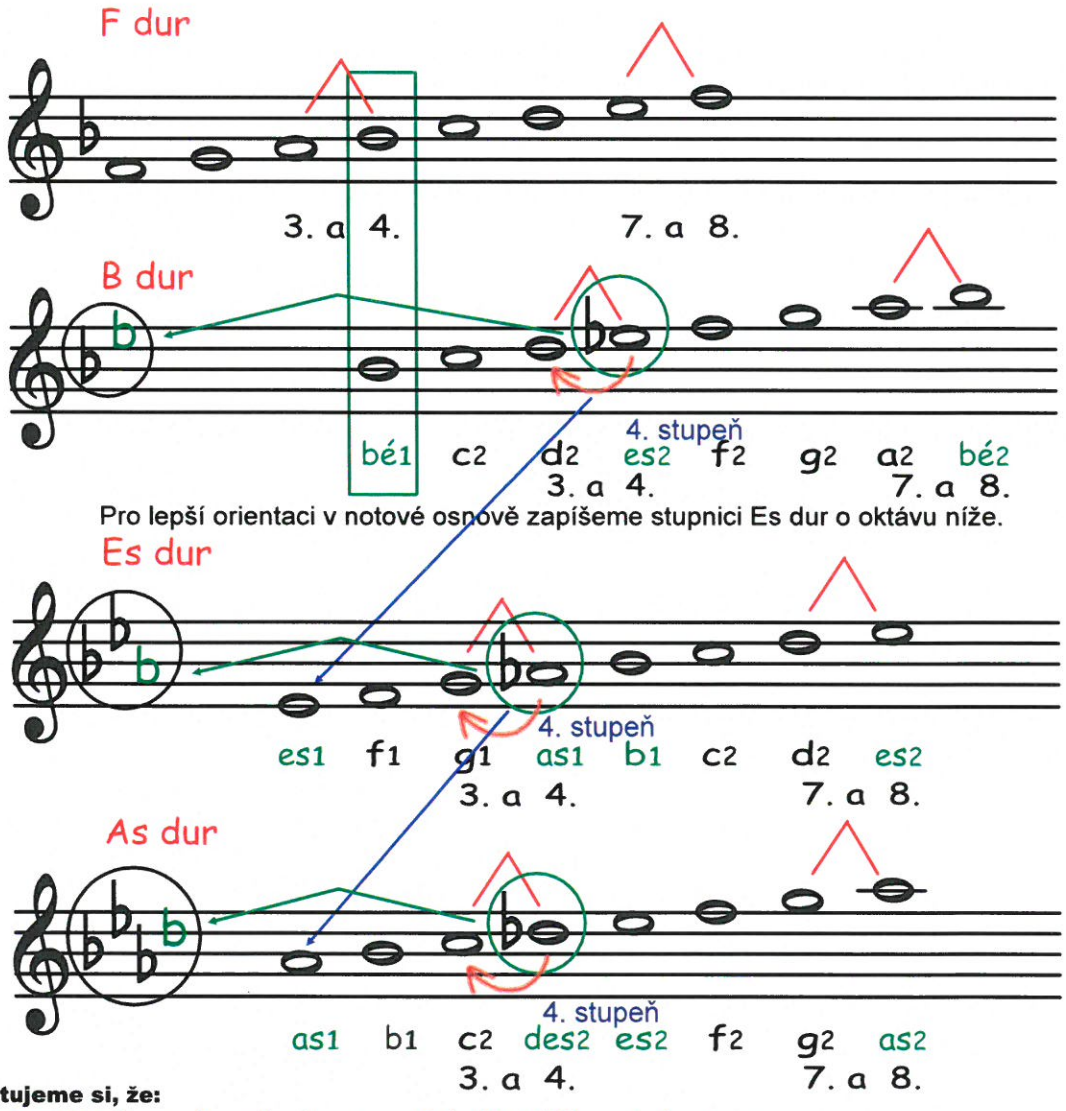

zapamatujeme si, že:
- stupnice Es dur má v předznamenání tři béčka - bé,es,as;
- stupnice As dur má v přednamenání čtyři béčka - bé,es,as,des.

Stupnice a tónina F dur

Stupnice je řada tónů, **tónina je melodie,** vytvořená z tónů stupnice. Kdybychom seřadili tóny z melodie do řady od nejnižšího po nejvyšší a naopak, vznikla by zase stupnice. O hudebních skladbách říkáme, že jsou napsány v tónině, nikoliv ve stupnici.

Úplný zápis stupnice obsahuje:

1) zápis předznamenání za houslovým klíčem
2) zápis 8 not podle jména stupnice
3) označení půltónů
4) zápis akordu za stupnicí s označením T5
5) jména not

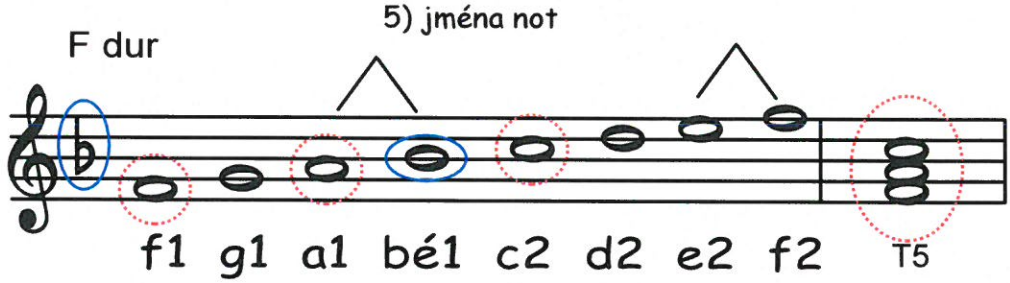

Melodie (písnička) v tónině F dur.

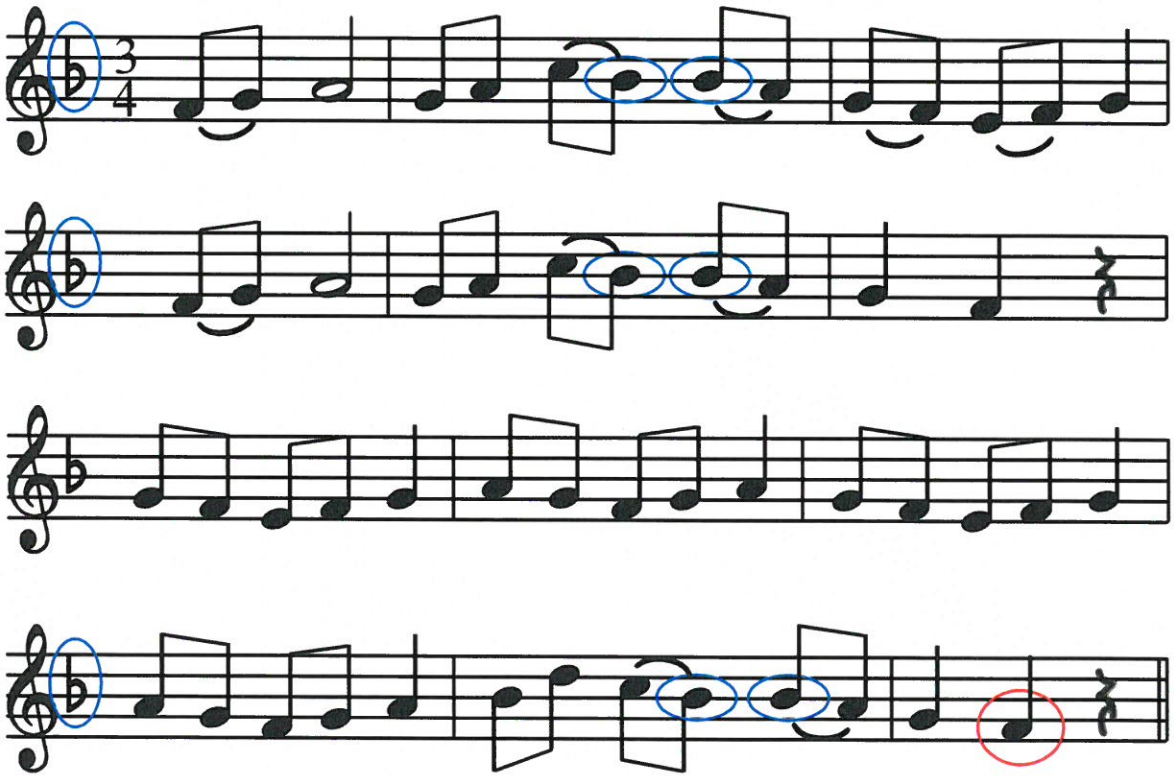

Stupnice a tónina B dur

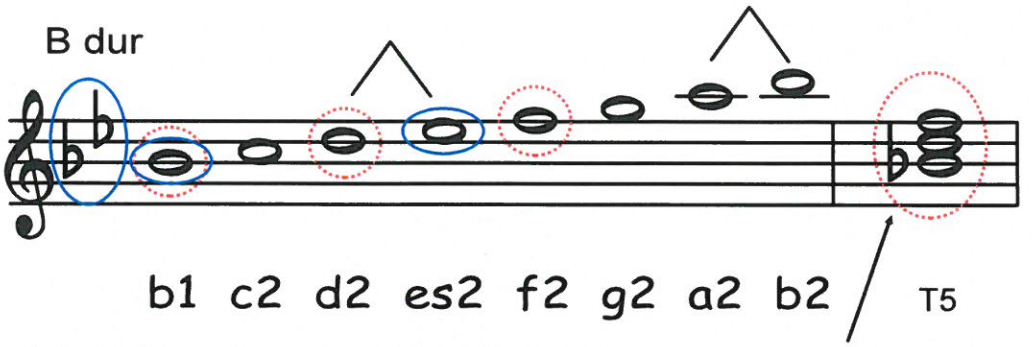

V akordu je před notou b zapsáno béčko, ačkoliv bychom jej nemuseli psát vzhledem k předznamenání. Posuvku raději zapíšeme, abychom nezapomněli, až budeme později tvořit jen akord bez stupnice.

Melodie (písnička) v tónině B dur.

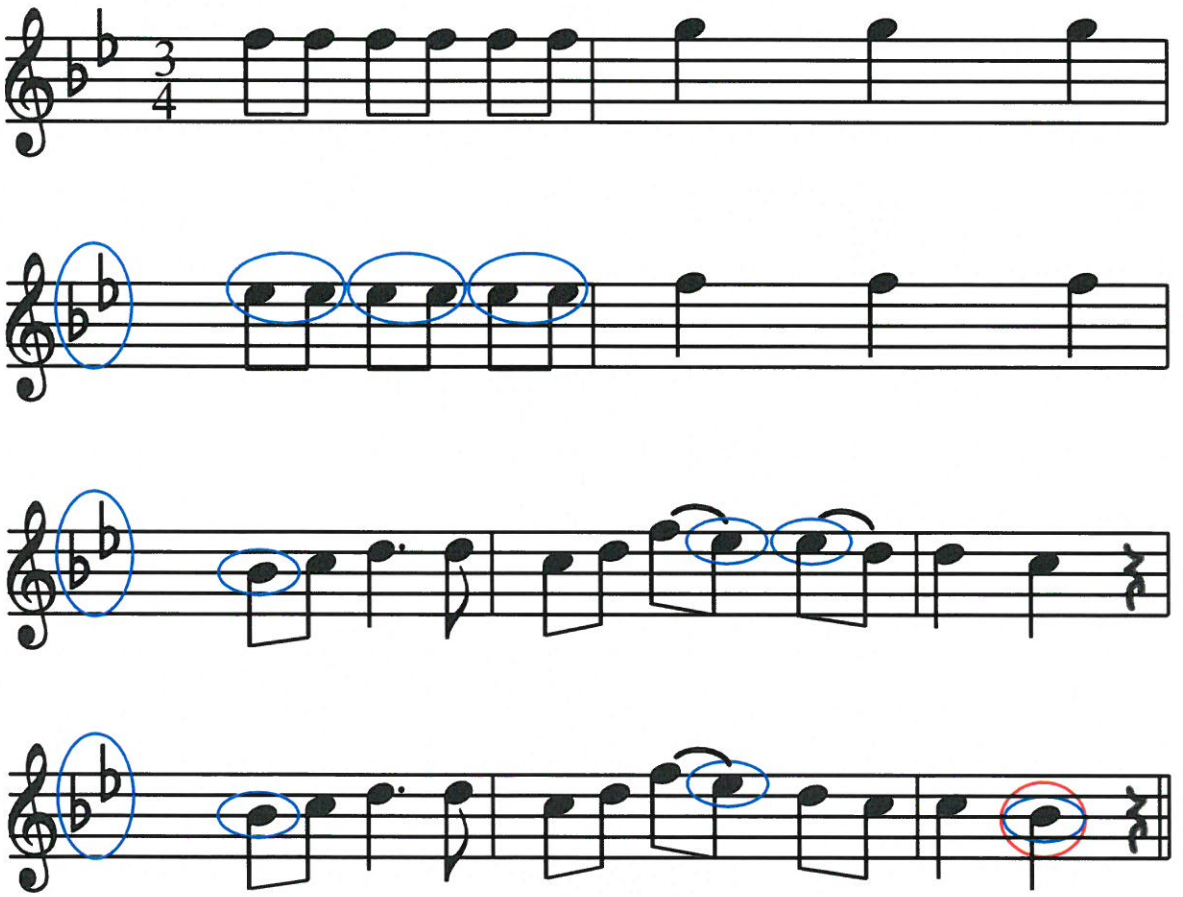

Stupnice a tónina Es dur, citlivý tón.

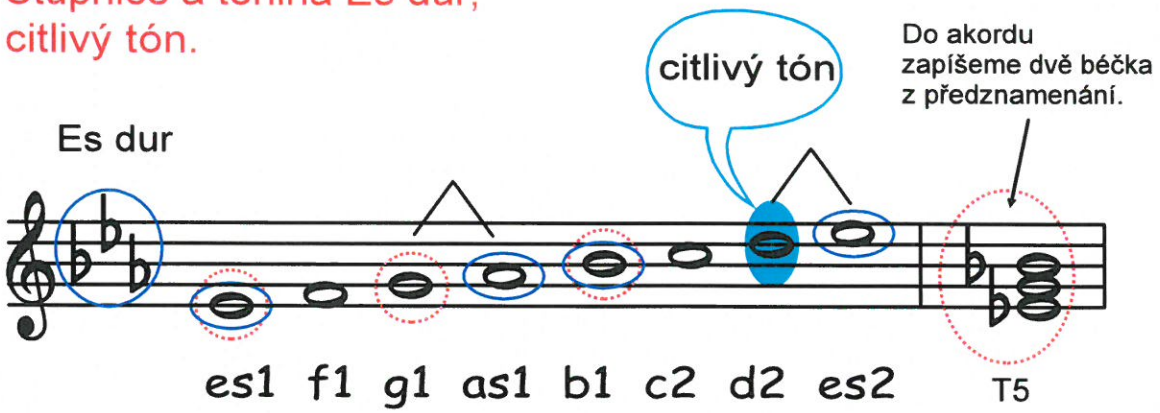

Co je citlivý tón? Je to 7. tón v každé durové stupnici, na kterém cítíme napětí. Chce pokračovat půltónovým krokem vzhůru k základnímu tónu.

Melodie (písnička) v tónině Es dur.

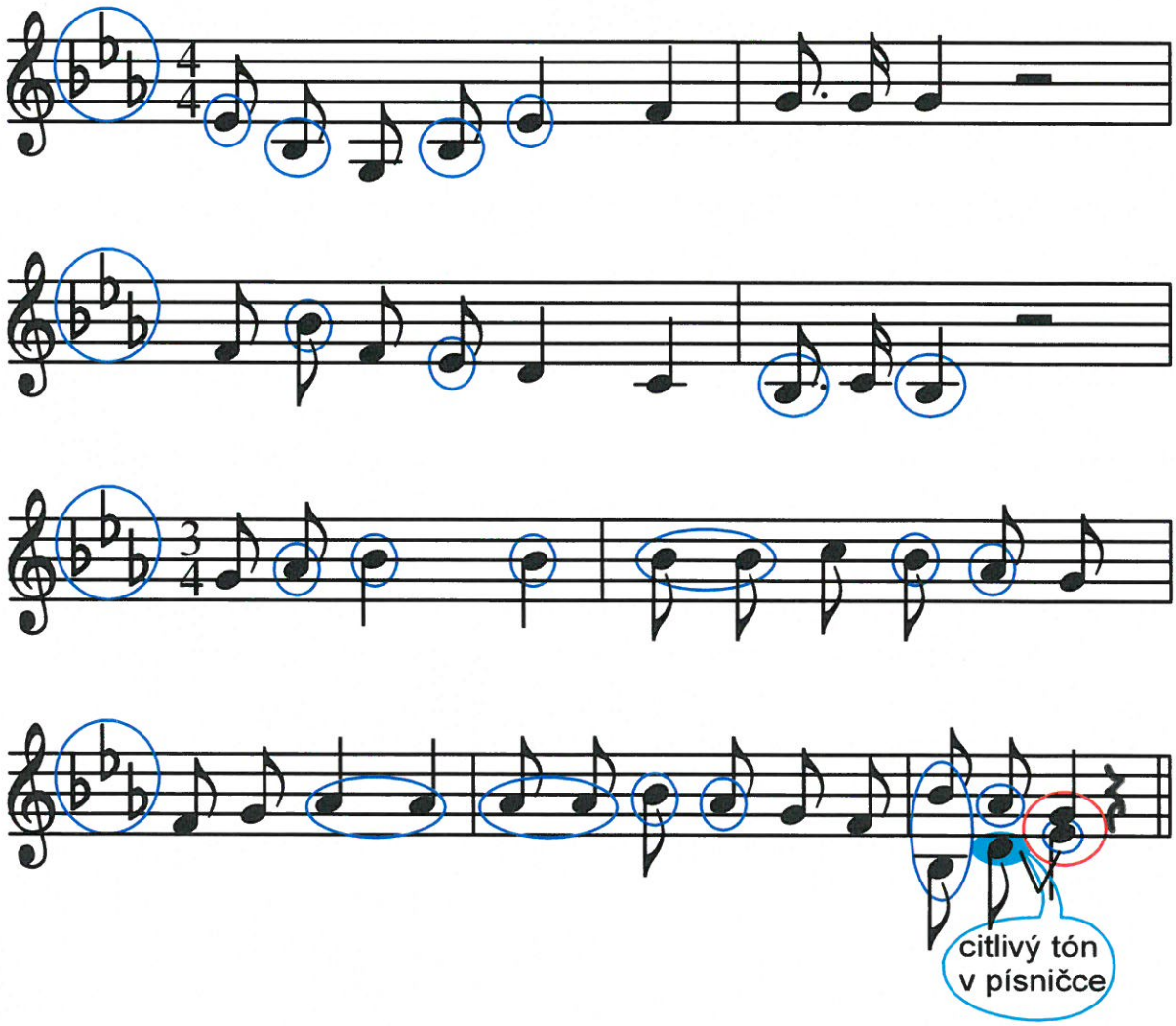

Stupnice a tónina As dur

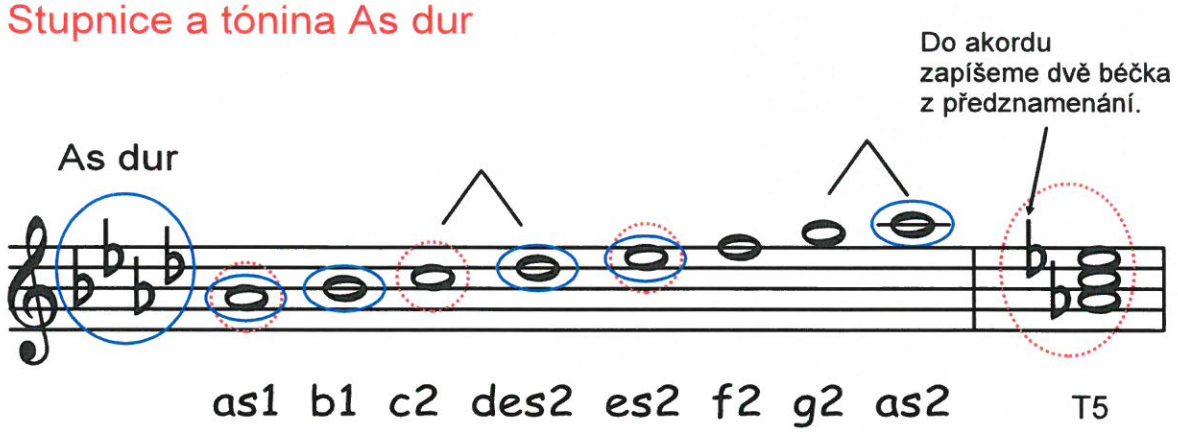

Melodie (písnička) v tónině As dur.

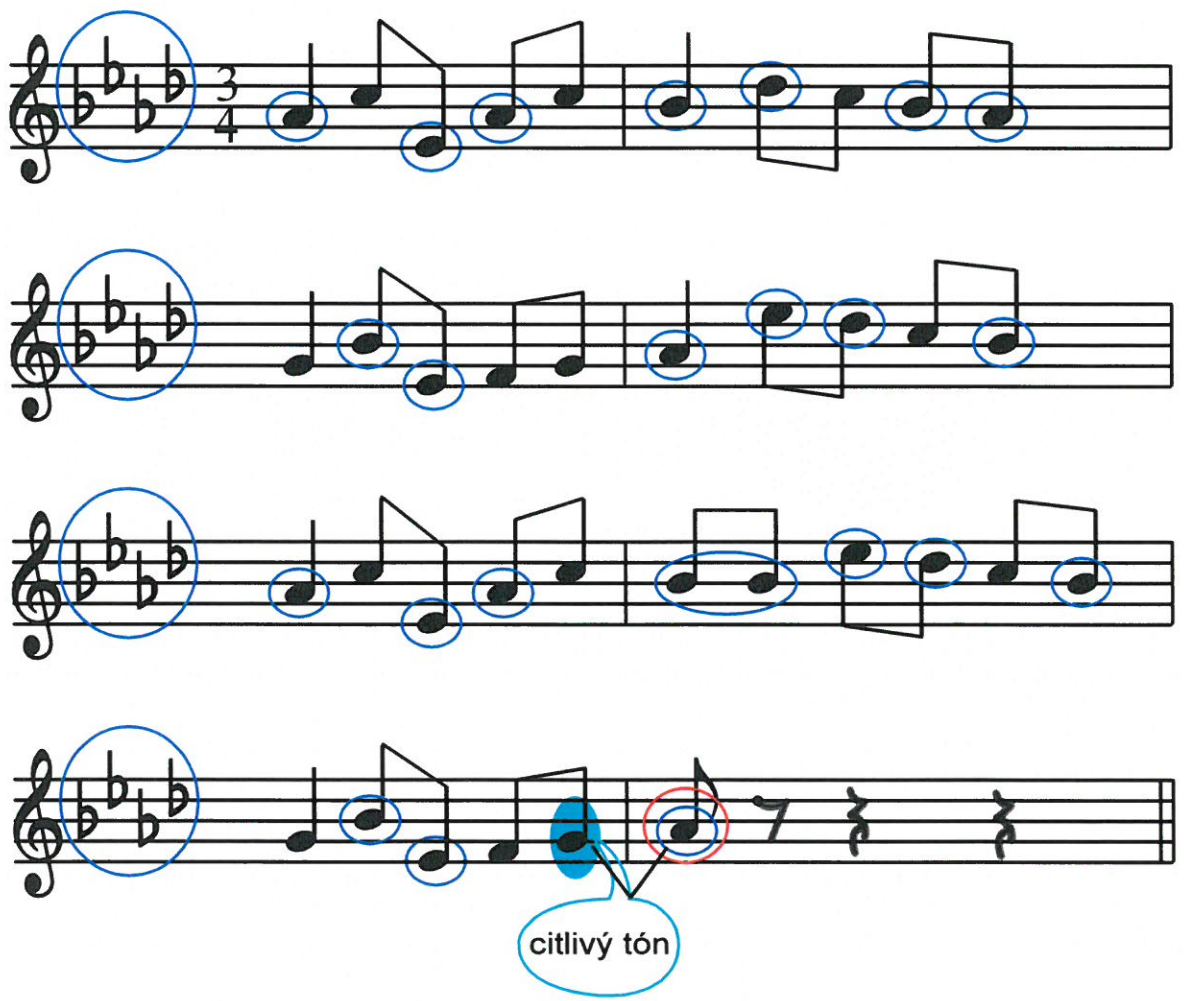

...procvič si zápis stupnice F dur. (1)

Stupnice F dur má v předznamenání ..... :

a) dopiš správné předznamenání za houslový klíč,
b) doplň chybějící tóny stupnice,
c) za stupnici dopiš akord,

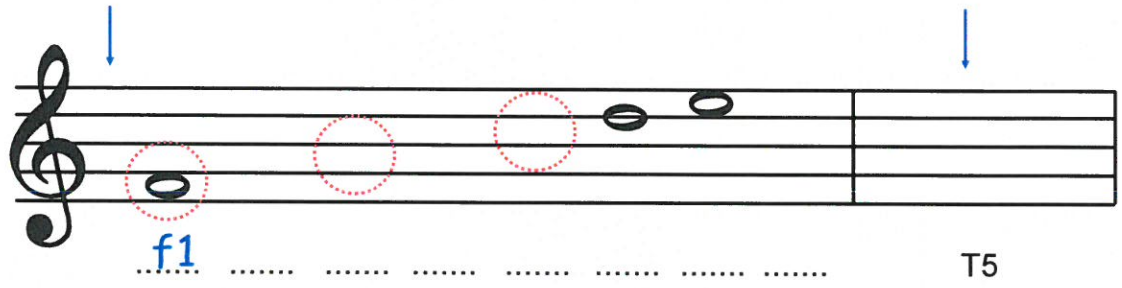

d) označ půltóny svorkou,
e) pod každou notu napiš její jméno.

Zakroužkuj modře noty, pro které platí předznamenání, pod každou notu napiš její jméno.

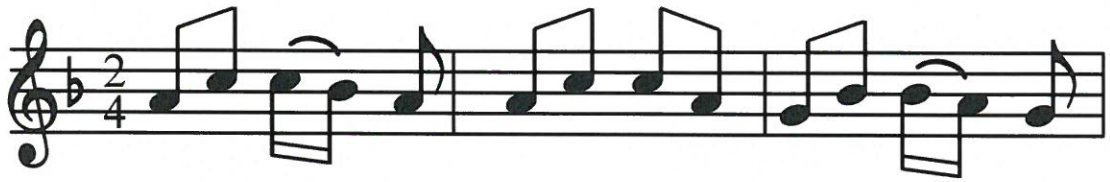

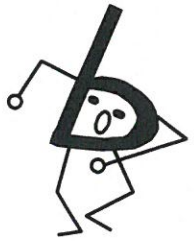

...procvič si zápis stupnice B dur. (2)

Stupnice B dur má v předznamenání ..... béčka ..... a ..... :

a) dopiš správné předznamenání za houslový klíč,

b) napiš v celých notách stupnici B dur,

c) označ půltóny svorkou,

d) dopiš jména tónů z akordu,

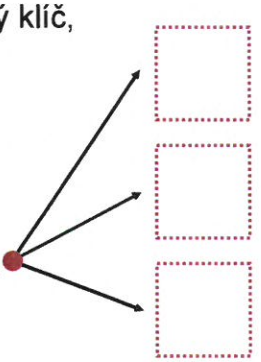

e) v akordu doplň béčko z předznamenání,

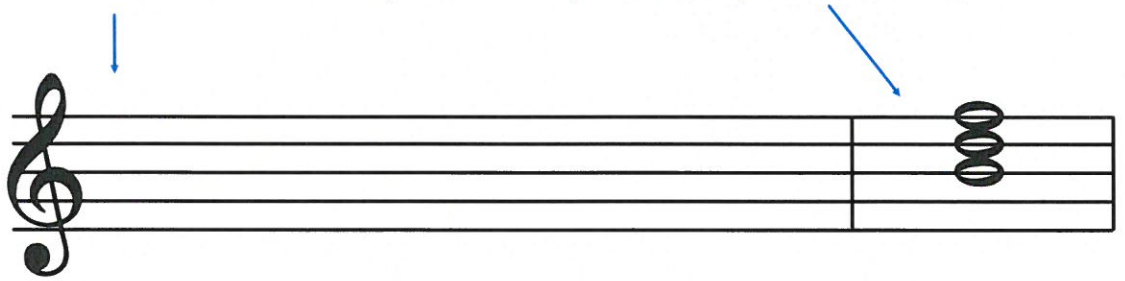

....

T5

f) pod každou notu napiš její jméno.

... ...

... ...

... ...

Zakroužkuj modře noty, pro které platí předznamenání, pod každou notu napiš její jméno.

...procvič si zápis stupnice Es dur. (3)

Stupnice Es dur má v předznamenání ..... křížky ..... , ... , ... :

a) napiš správně předznamenání za houslový klíč,

b) doplň chybějící tóny ve stupnici. Zakroužkuj tóny, pro které platí předznamenání,

c) označ půltóny svorkou.

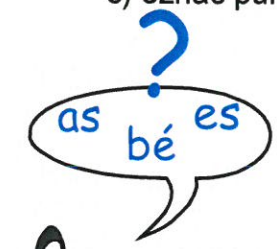

d) v Es dur tvoří akord tóny: ..... , ... , ... ,

e) v akordu doplň béčka z předznamenání.

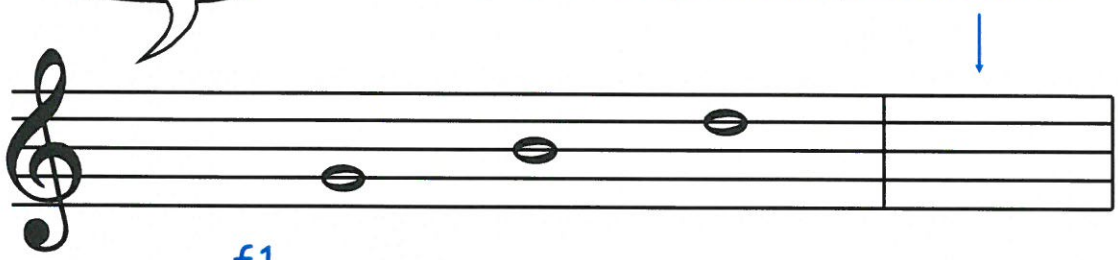

..... f1 .... T5

f) pod každou notu napiš její jméno.

Dopiš béčko, které chybí v předznamenání písničky.

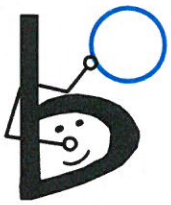

Zakroužkuj modře noty, pro které platí předznamenání, pod každou notu napiš její jméno.

... ...

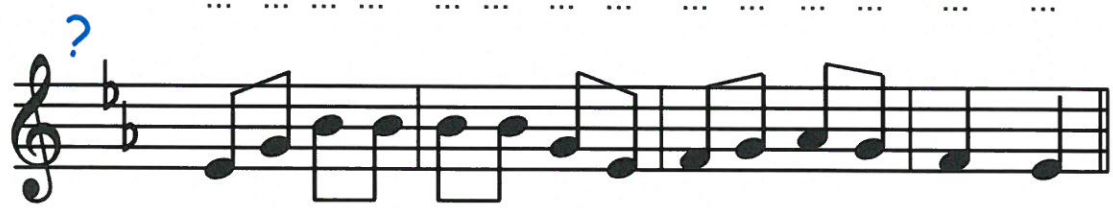

... ...

...procvič si zápis stupnice As dur. (4)

Stupnice ..... dur má v předznamenání 4 béčka bé , ... , ... a ..... :

a) dopiš správné předznamenání za houslový klíč,
b) za stupnici napiš akord,
c) označ půltóny svorkou,
d) pod každou notu napiš její jméno,
e) zakroužkuj modře noty, pro které platí předznamenání,

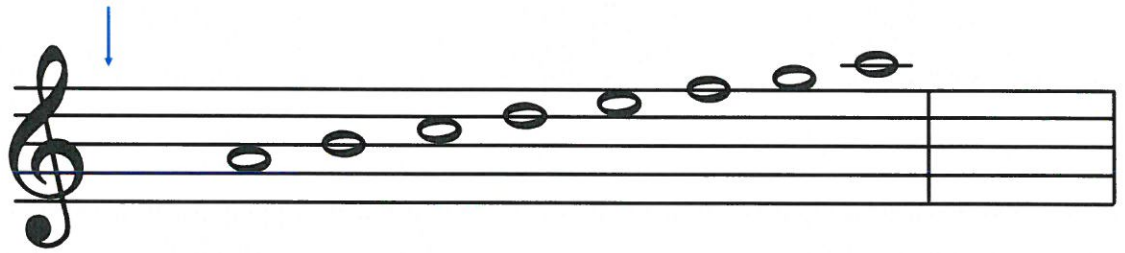

....

T5

f) doplň, že: stupnice As dur má 2 půltóny: ..... - des a ..... - ..... ,

akord se skládá z tónů : ..... , c a ..... .

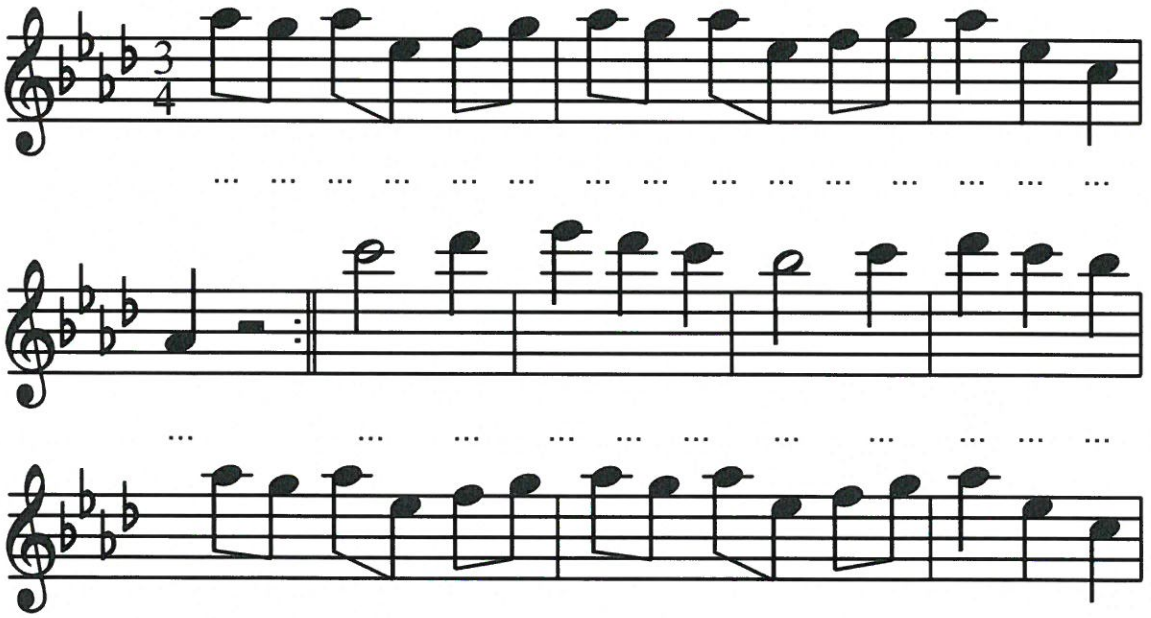

... ...

... ...

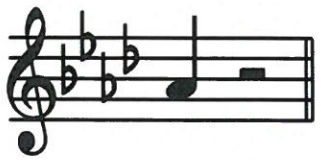

Zakroužkuj modře noty, pro které platí předznamenání,
pod každou notu v první a druhé notové osnově napiš její jméno.

Zápis předznamenání stupnic do 4 béček, zápis akordů v přehledu

Zápis předznamenání

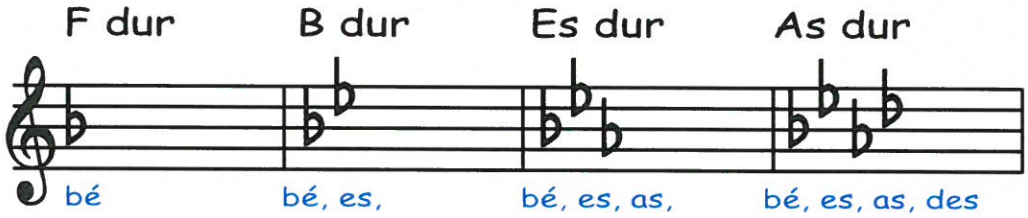

Zápis předznamenání si musíme pamatovat zpaměti:

První béčko bé píšeme na třetí linku, druhé béčko es zapíšeme do čtvrté mezery, třetí béčko as do druhé mezery a čtvrté béčko des napíšeme na čtvrtou linku. Pořadí béček je dané, nelze je libovolně přehazovat.

Zápis akordů

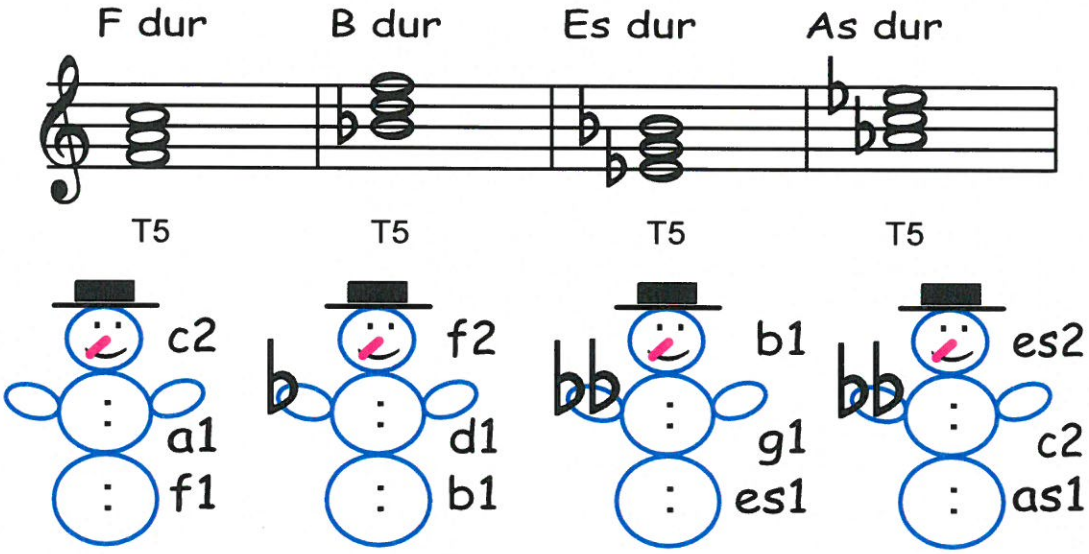

... a ještě pomůcka k zapamatování si pořadí stupnic podle přibývajícího předznamenání:

0b	1b	2b	3b	4b
C dur	F dur	B dur	Es dur	As dur
	Franta	bouchnul	Esmeraldu	asi

... a ještě opakování stupnic s předznamenáním do 4 křížků

Ve II. pololetí musíme umět zapsat stupnice s předznamenáním do 4 béček i do 4 křížků. Připomeňme si zápis předznamenání a názvy stupnic do 4 křížků z I. pololetí.

G dur má 1♯ - fis

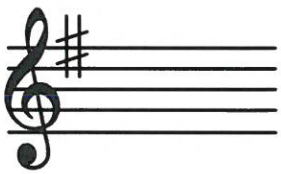

D dur má 2♯ - fis, cis

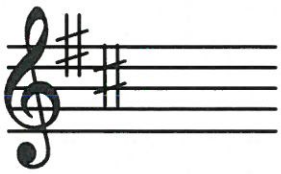

A dur má 3♯ - fis, cis, gis

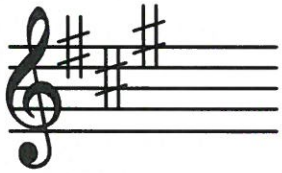

E dur má 4♯ - fis, cis, gis, dis

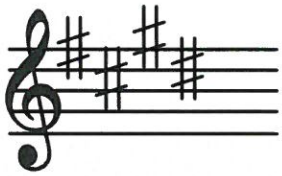

... a také pomůcka k zapamatování si pořadí stupnic podle přibývajícího předznamenání:

0♯	1♯	2♯	3♯	4♯
C dur	G dur	D dur	A dur	E dur
	Gorila	dojedla	ananas	"e"

Co je interval?

Interval je výškový rozdíl mezi dvěma tóny, vzdálenost od jednoho tónu ke druhému.

V hudbě rozeznáváme tyto základní intervaly:

Prima, sekunda, tercie, kvarta, kvinta, sexta, septima a oktáva.

Dělíme je na: čisté (prima, kvarta, kvinta, oktáva)

a

velké (sekunda, tercie, sexta a septima).

V I. pololetí jsme se naučili zapisovat a sluchem poznat intervaly prima - kvinta,

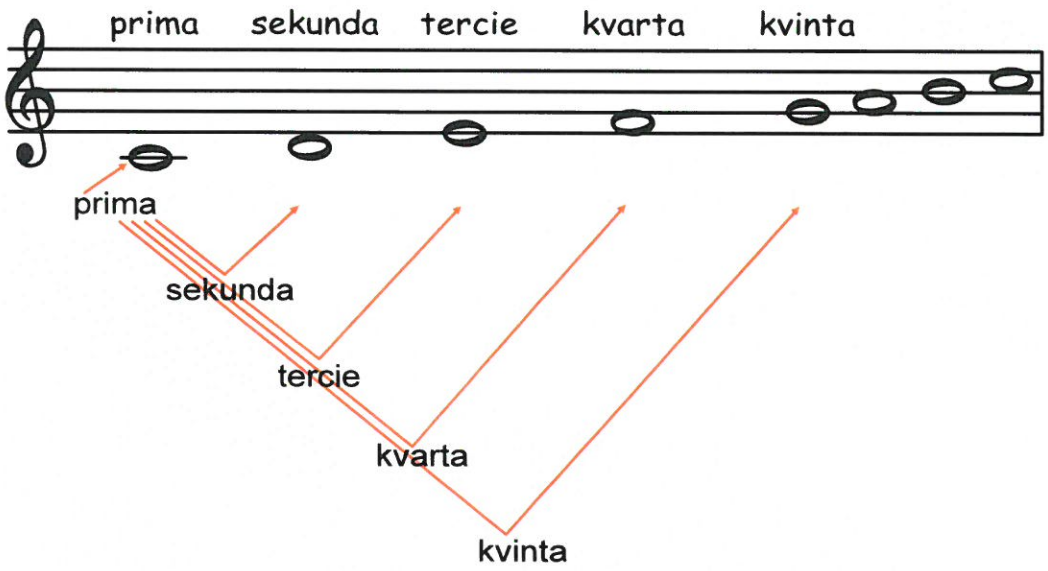

Ve II. pololetí se naučíme znát intervaly další - sextu, septimu a oktávu.

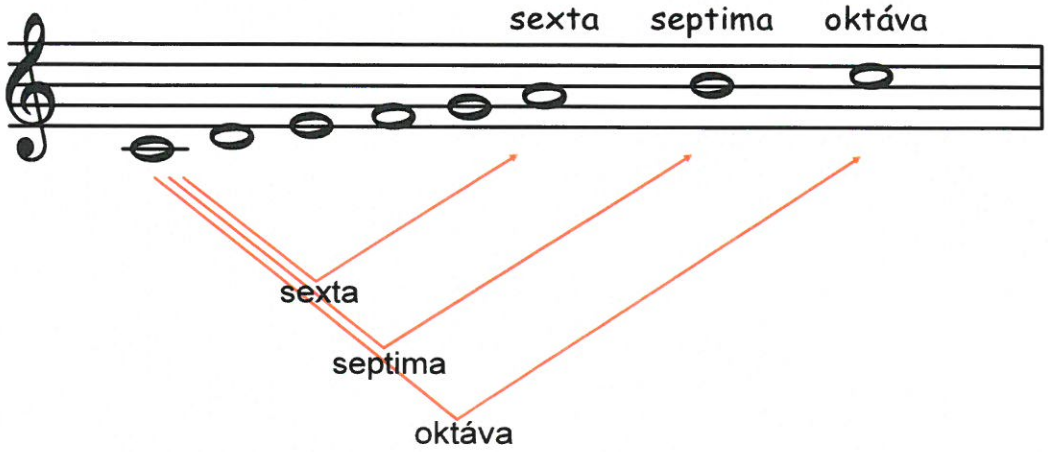

Interval velká sexta

Interval **sexta** je vzdálenost od prvního tónu k šestému.

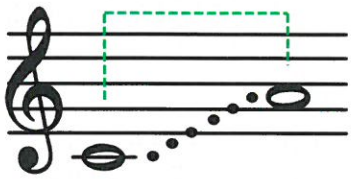

velká sexta

Nebo také...

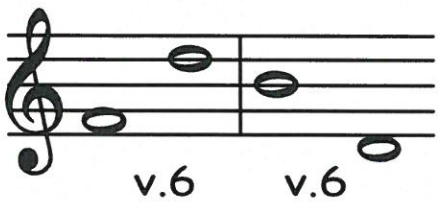

vzestupně sestupně

Interval **sexta** patří do skupiny základních intervalů s názvem "velké". Abychom nemuseli celé názvy vypisovat, použijeme zkratku v.6 a název vyslovíme v plném znění - velká sexta.

Interval velká sexta zazní na začátku písničky Rozvíjej se, poupátko, z pohádky Pyšná princezna. Známou melodii z filmového zpracování pohádky napsal skladatel D.C.Vačkář.

Roz-ví- jej se, pou-pá - tko, nej-krá-sněj-ší z květů--

od rá - na až do no-ci bu-deš vo - něť svě-- tu.

Interval velká septima

Interval **septima** je vzdálenost od prvního tónu k sedmému.

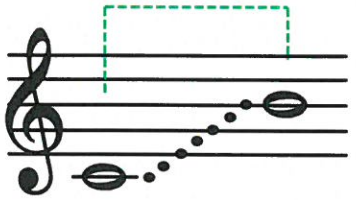

velká septima

Nebo také...

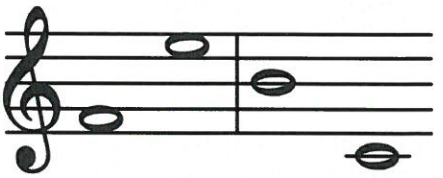

v.7 v.7

vzestupně sestupně

Interval **septima** patří do skupiny základních intervalů s názvem "velké". Abychom nemuseli celé názvy vypisovat, použijeme zkratku v.7 a název vyslovíme v plném znění - velká septima.

Interval velká septima je nezpěvný interval, proto se v písničkách takřka nevyskytuje. Sluchem jej velmi dobře poznáme, zní ostře a "falešně".

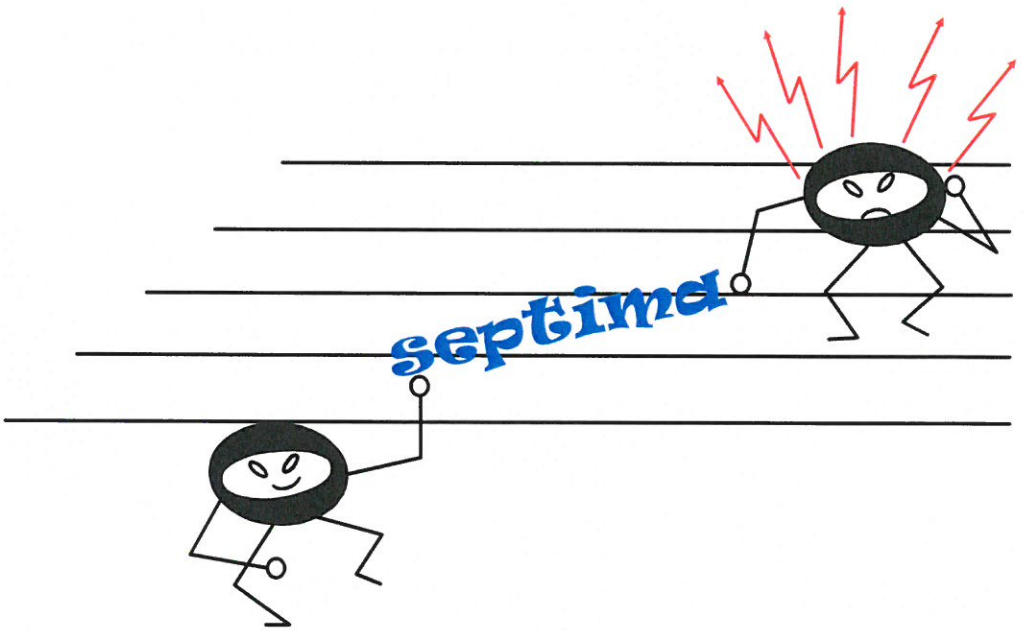

Interval čistá oktáva

Interval **oktáva** je vzdálenost od prvního tónu k osmému.

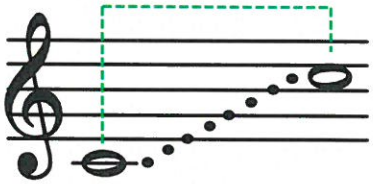

čistá oktáva

Nebo také...

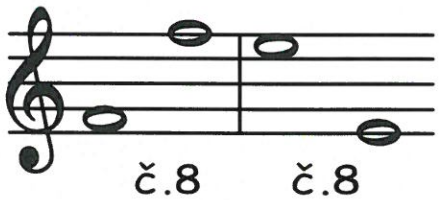

vzestupně sestupně

Interval **oktáva** patří do skupiny základních intervalů s názvem "čisté". Abychom nemuseli celé názvy vypisovat, použijeme zkratku č.8 a název vyslovíme v plném znění - čistá oktáva.

Intervalem čistá oktáva začíná písnička Sil jsem proso, naučíme se části písničky zazpívat.

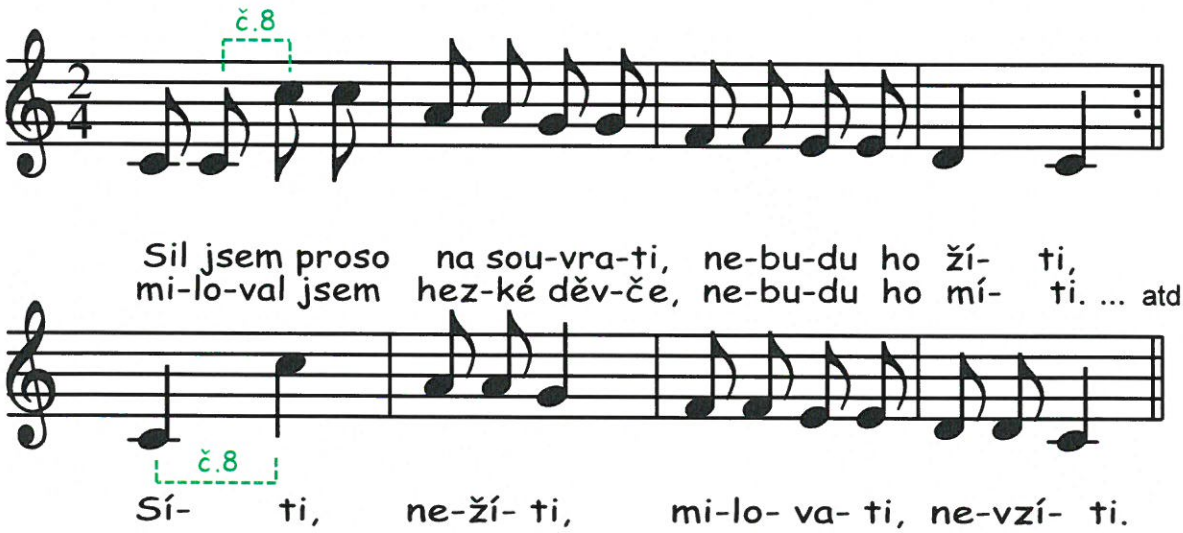

...procvič si zápis intervalů. (1)

Interval je ..... mezi dvěma tóny.

Seřaď názvy všech intervalů ve správném pořadí od nejmenšího po největší:
(kvarta, oktáva, sekunda, prima, ~~septima,~~ tercie, sexta, kvinta)

..... , ... , ... , ... ,

..... , ... , septima , ...

Zakroužkuj čisté intervaly:

Ostatním intervalům říkáme: ..... .

Pod jednotlivé dvojice tónů doplň názvy intervalů:

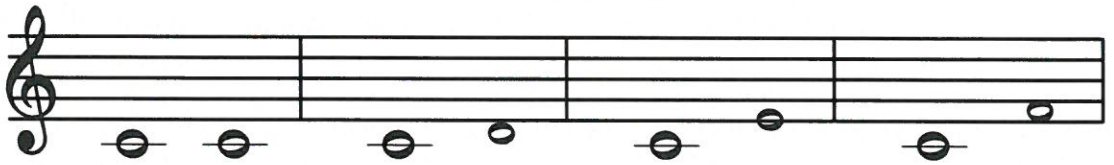

..... , ... , ... , ... ,

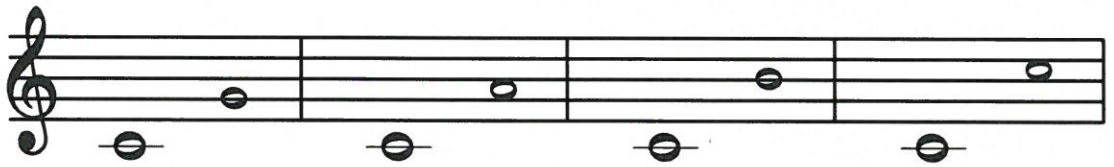

..... , ... , ... , ... ,

Zapiš název intervalu nebo podle názvu intervalu doplň druhou (vrchní) notu.

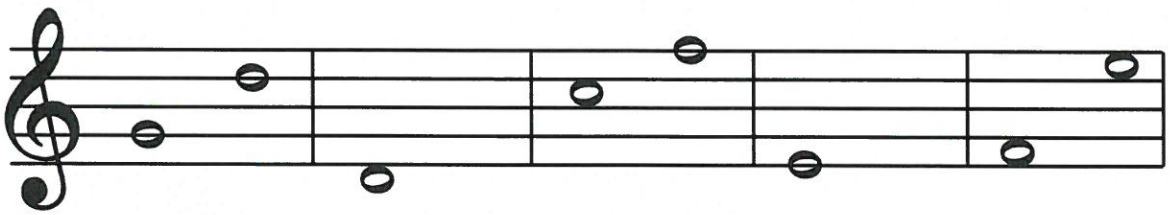

..... sexta ..... oktáva .....

sexta (6) - je vzdálenost od prvního tónu k ..... .

septima (7) - je vzdálenost od ..... tónu k sedmému .

oktáva (8) - je ..... od ..... tónu k ..... .

...procvič si zápis intervalů. (2)

Připoj čarou k názvu intervalu v cihle správný výraz v cihlové zdi:

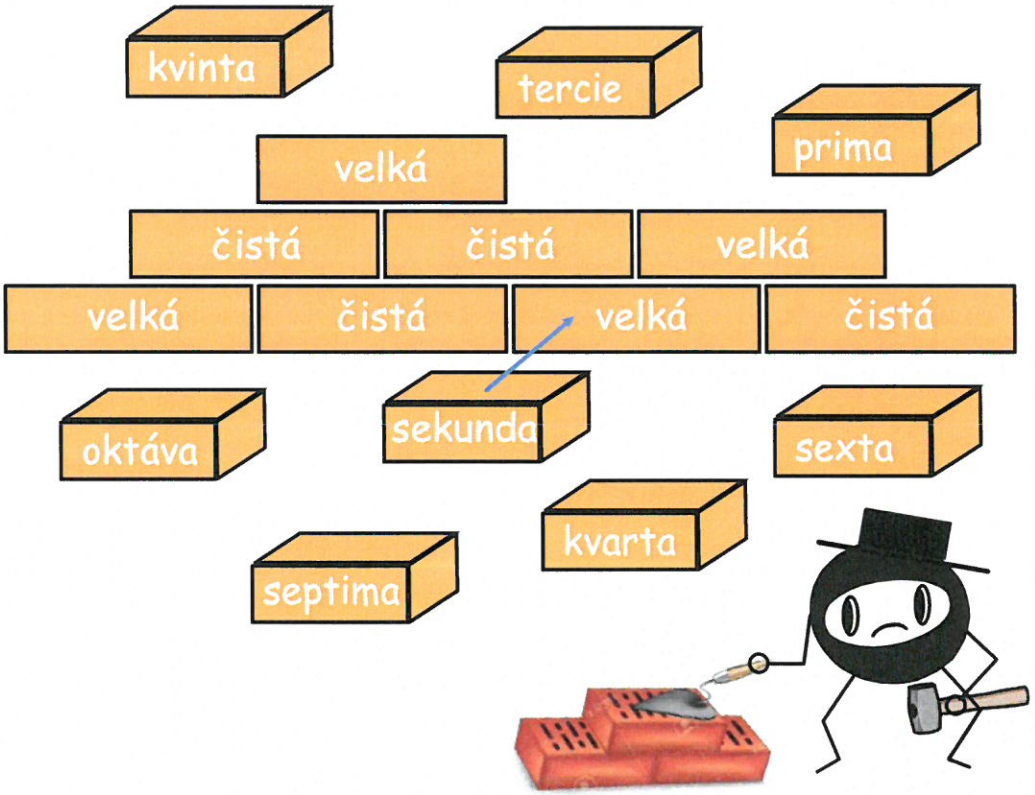

Podle názvu intervalu doplň druhou (vrchní) notu.

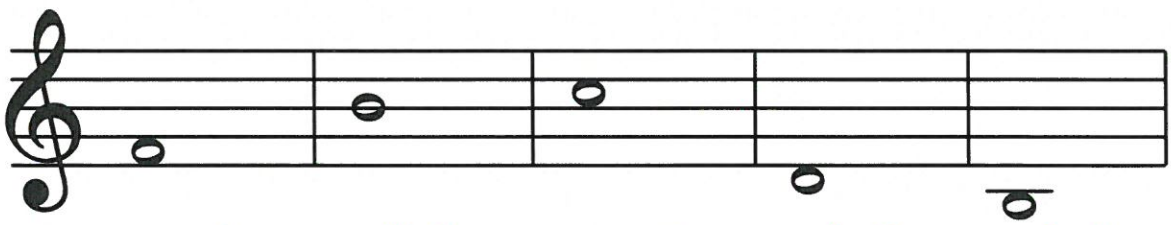

v. 6 ..... č. 8 ..... v. 7 ..... č. 5 ..... č. 4 .....

Popiš intervaly zkratkou č. nebo v. a číslicí.

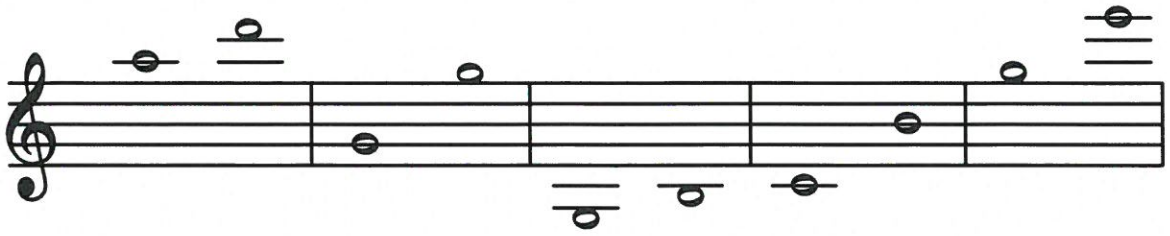

....

...procvič si zápis intervalů. (3)

Poznej a doplň název intervalu označený kroužkem,
před každý napiš zkratku č. nebo v.

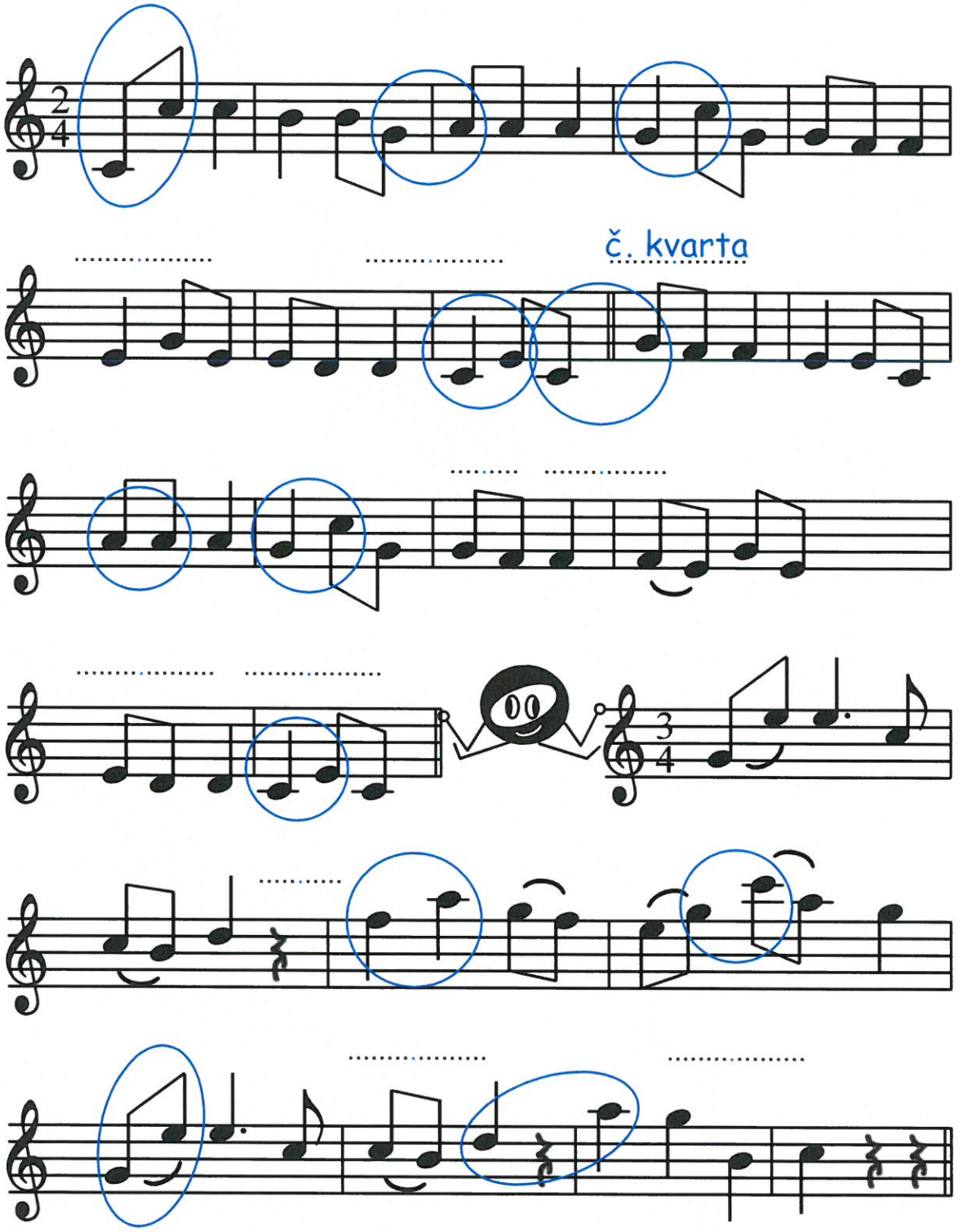

Veselá a smutná melodie

Jistě jste všimli, že některé melodie znějí vesele a jiné smutně. Veselé melodie jsou vytvořeny z tónů stupnice durové.

Kdybychom seřadili tóny podle výšky ze smutně znějící melodie do řady, vytvořili bychom stupnici, která bude znít jinak, než stupnice durová. Uslyšíme, že nová stupnice zesmutněla. Takovou stupnici označíme jako stupnici mollovou.

Durová a mollová stupnice

Durová stupnice je řada osmi tónů, jdoucích za sebou uspořádaných podle určitých pravidel. Má dva půltóny mezi 3. a 4.; 7. a 8. tónem. Zní vesele.

Mollová stupnice je také řada osmi tónů, jdoucích za sebou, jen má jinak umístěné půltóny. Na rozdíl od durové první půltón najdeme mezi 2. a 3. (další půltóny se stěhují podle druhů mollové stupnice). Zní smutně.

Stupnice a moll

První mollová stupnice se jmenuje a moll.
Je sestavena z tónů hudební abecedy seřazené od tónu "a" do "a":
a,h,c,d,e,f,g,a.

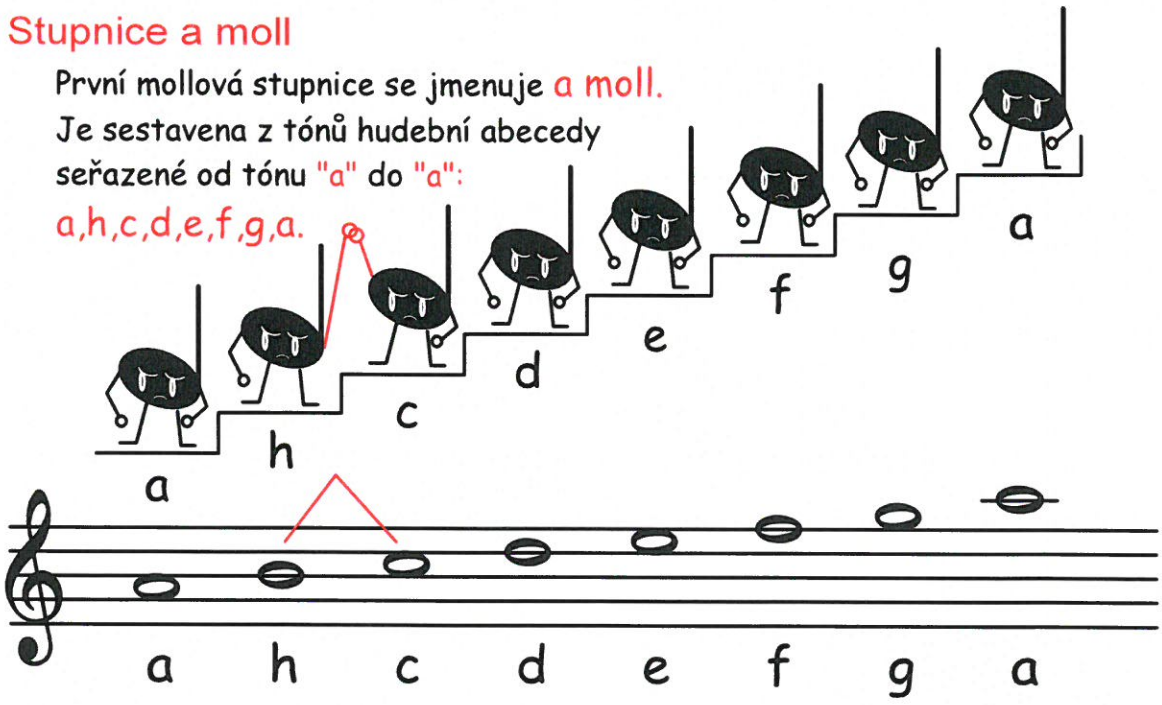

...procvič si zápis mollové stupnice. (1)

Některé melodie znějí ..... , jiné ..... .

Z tónů těchto melodií můžeme sestavit řadu, kterou nazýváme stupnice.

? Veselejší charakter mají stupnice ....., ... charakter mají stupnice mollové. ?

Durová stupnice bez předznamenání se jmenuje ..... ,

Mollová stupnice bez předznamenání je ..... .

Do notové osnovy zapiš stupnici C dur (piš v celých notách).

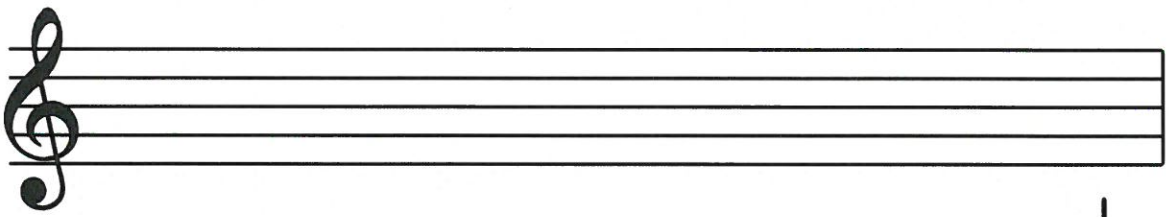

....

a) pod každou notu napiš její jméno,

b) první půltón tvoří tóny: ....

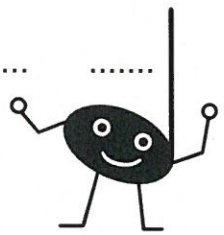

Do notové osnovy zapiš stupnici a moll (piš v celých notách).

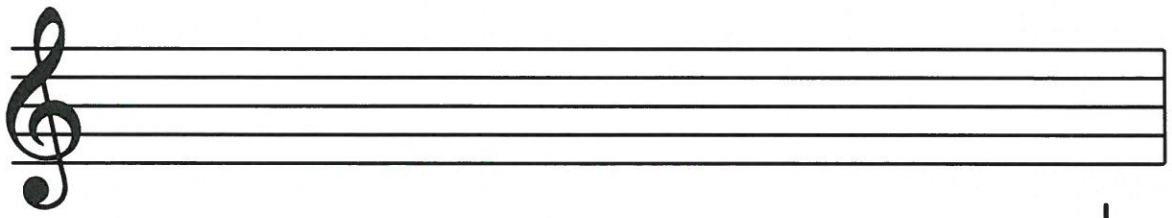

....

a) pod každou notu napiš její jméno,

b) první půltón tvoří tóny: ....

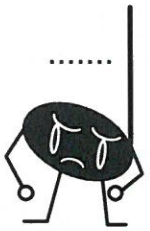

... a ještě stupnice s předznamenáním od 5 do 7 křížků a 7 béček

V I. pololetí jsme se naučili zapisovat stupnice do 4 křížků, ve II. pololetí jsme se seznámili i se stupnicemi do 4 béček. Umíme je zapsat v notách do notové osnovy, označit půltóny a sestavit T5. U dalších stupnic s předznamenáním od 5 do 7 křížků nebo bé stačí zatím znát jen jejich názvy a správné předznamenání.

H dur má 5 ♯ - fis, cis, gis, dis, ais.

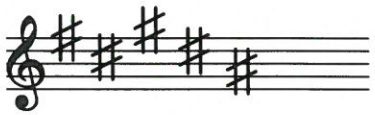

Fis dur má 6 ♯ - fis, cis, gis, dis, ais, eis.

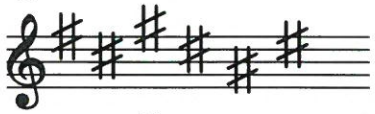

Cis dur má 7 ♯ - fis, cis, gis, dis, ais, eis, his.

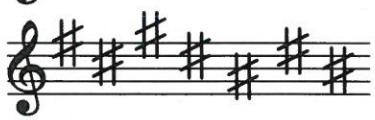

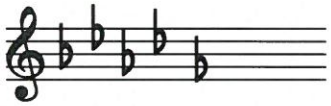

Des dur má 5 ♭ - bé, es, as, des, ges.

Ges dur má 6 ♭ - bé, es, as, des, ges, ces.

Ces dur má 7 ♭ - bé, es, as, des, ges, ces, fes.

... a pomůcka k zapamatování si pořadí stupnic podle přibývajícího předznamenání:

0♯	1♯	2♯	3♯	4♯	5♯	6♯	7♯
C dur	G dur	D dur	A dur	E dur	H dur	Fis dur	Cis dur
	gorila	dojedla	ananas	Emil	honil	fis	a cis

0♭	1♭	2♭	3♭	4♭	5♭	6♭	7♭
C dur	F dur	B dur	Es dur	As dur	Des dur	Ges dur	Ces dur
	Franta	bouchl	Esmeraldu	asi	desetkrát	na ges	cestě

...procvič si zápis předznamenání. (2)

Předznamenání je počet ..... nebo ..... ve stupnici.

Předznamenání zapisujeme za ..... nebo

.....basový..... ..... .

Doplň vynechaná slova:

první křížek ..... zapíšeme na ..... linku
druhý křížek ..... zapíšeme do ..... mezery
třetí křížek ..... zapíšeme nad ..... linku
čtvrtý křížek ..... zapíšeme na ..... linku.

první béčko ..... zapíšeme na ..... linku
druhé béčko ..... zapíšeme do ..... mezery
třetí béčko ..... zapíšeme do ..... mezery
čtvrté béčko ..... zapíšeme na ..... linku.

Napiš předznamenání těchto stupnic:

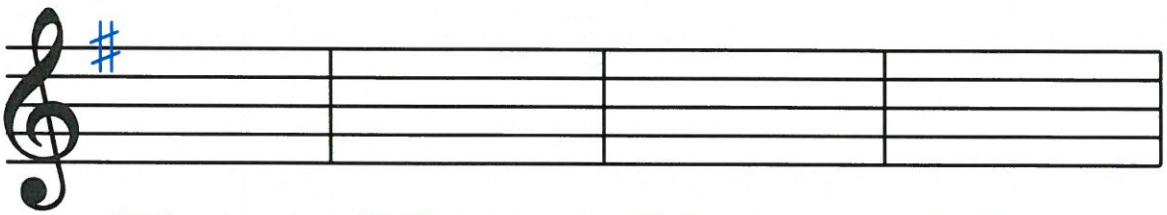

G dur B dur E dur As dur

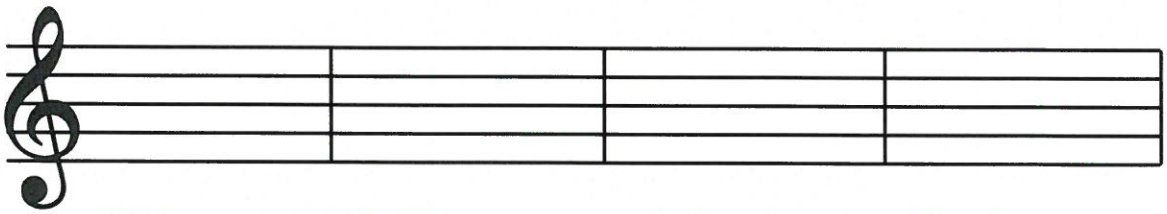

F dur D dur A dur Es dur

Jaké předznamenání mají tyto stupnice? Vzor: D dur ..2#..

H dur ..... Cis dur ..... Ges dur .....

Fis dur ..... Ces dur ..... Des dur .....

Triola a synkopa

Triola je skupina tří not stejné délky. Vznikne rozdělením jedné noty na tři stejné hodnoty. V notovém zápisu je označena číslem 3 nad nebo pod skupinkou triolových not.

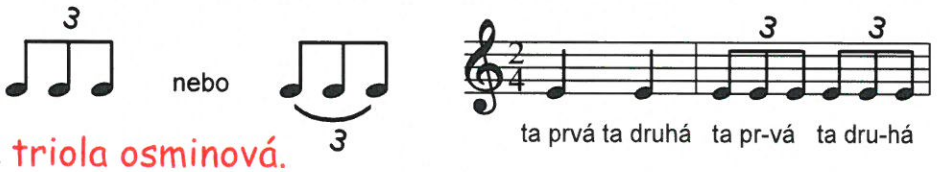

Nejčastější je **triola osminová.**

Skládá se ze tří osminových not, celou skupinku zahrajeme **na jednu dobu.** Aby byly všechny tři noty v triole pravidelné a stejně dlouhé, počítáme je na slabiky "ta - pr - vá", "ta - dru - há" atd. nebo "prv - ní - díl", dru - hý - díl". . .

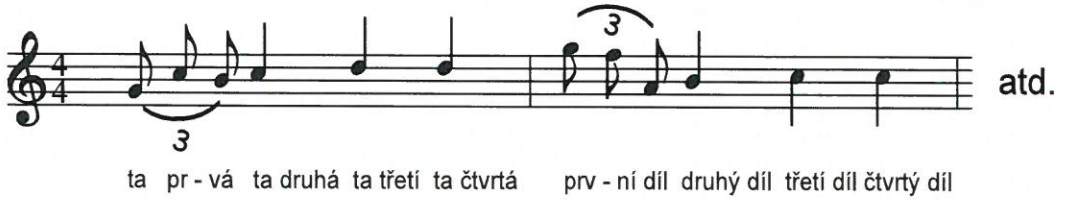

Synkopa je přenesení přízvuku z těžké doby na lehkou. Tóny s přízvukem (akcentem) hrajeme silněji, přízvučněji. Tóny bez přízvuku hrajeme slaběji, odlehčeně, lehce. Těžkou, přízvučnou dobu najdeme na začátku každého taktu na první době. Ostatní doby v taktu jsou nepřízvučné, lehké.

Přízvuk označujeme značkami: ʌ , > , – .

Přesuneme-li přízvuk z přízvučné doby na nepřízvučnou, vznikne tzv. **synkopa.**

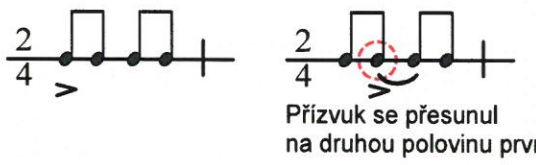

Nejčastější příklad synkopy:

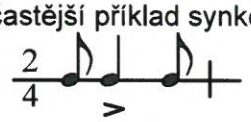

Předtaktí

Předtaktí je neúplný takt na začátku skladby. Neúplný je i poslední takt skladby s předtaktím. Součet dob z předtaktí a z posledního taktu vytvoří jeden celý takt. Nebývá to ovšem pravidlem.

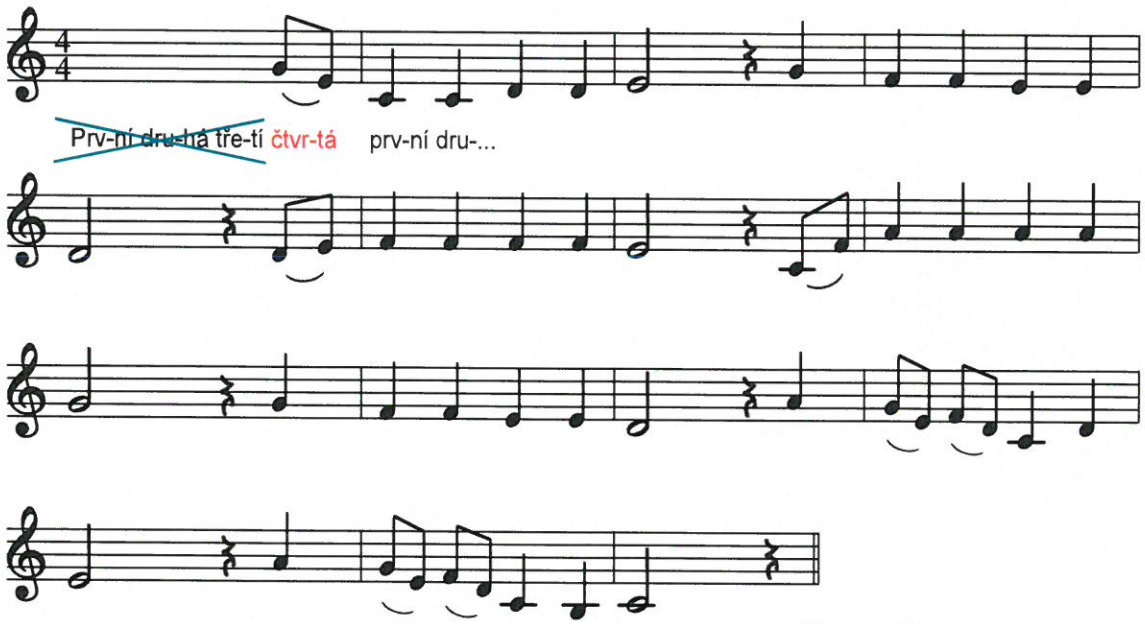

Někdy bývá neúplný takt na začátku skladby doplněný pomlkami, přesto mluvíme o předtaktí. V takovém případě má poslední takt úplný počet dob.

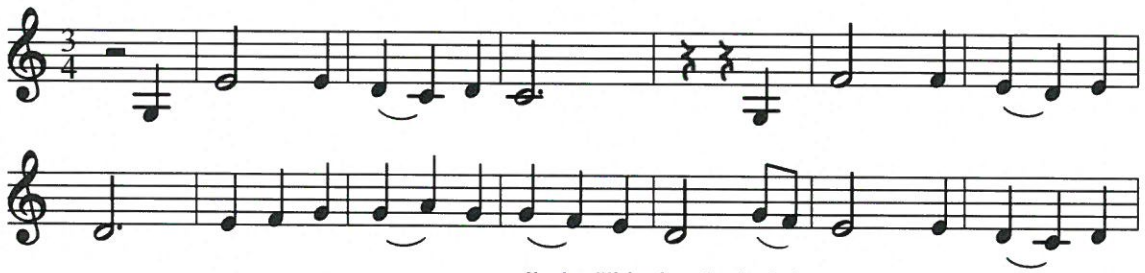

Jiné příklady předtaktí:

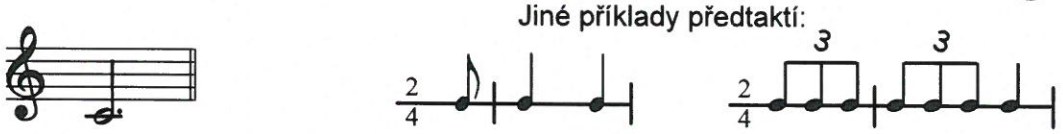

...procvič si triolu, předtaktí a synkopu (1)

Triola je skupina ..... not.

Vytleskej nebo vyťukej:

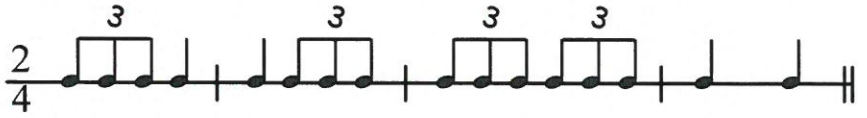

Zakroužkuj triolu v písničce:

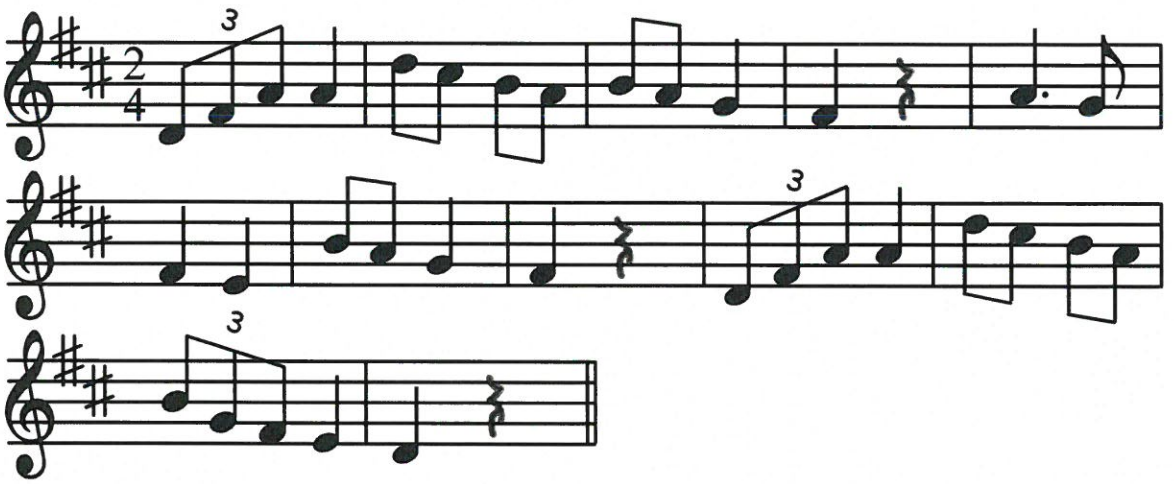

Předtaktí je ..... takt na začátku skladby.

Vytleskej nebo vyťukej:

Zakroužkuj předtaktí v písničce:

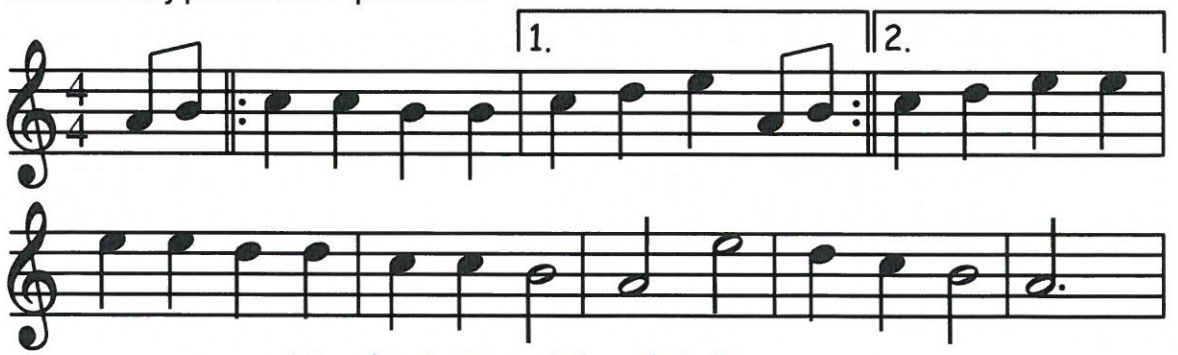

... který takt je také neúplný?

...procvič si triolu, předtaktí a synkopu (2)

Synkopa je

přenesení p..... z těžké doby na lehkou.

Vytleskej nebo vyťukej:

Kolikrát zazní synkopa v písničce 6x nebo 9x? ..... **x**

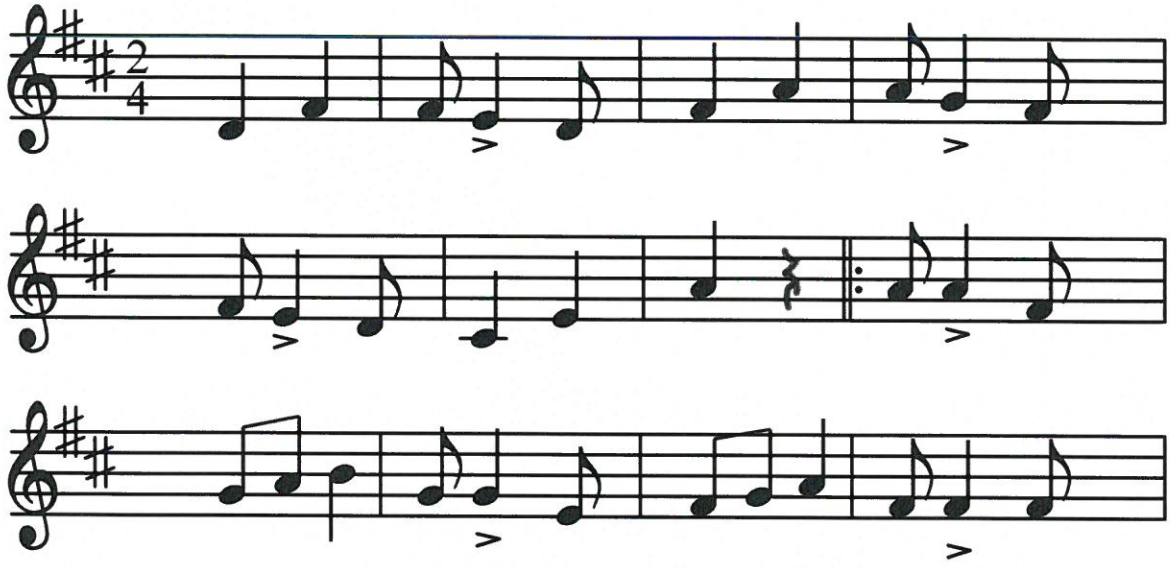

Zakroužkuj předtaktí, triolu,
do bubliny přepiš synkopu.

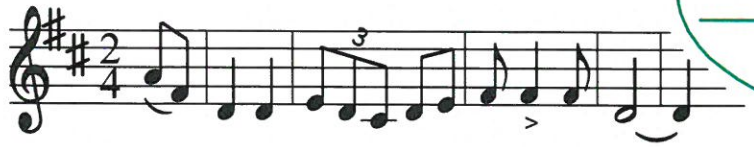

Takt tříosminový a takt šestiosminový - 3/8 a 6/8 takt

Takty označujeme dvěmi číslicemi. Vrchní udává počet dob v taktu, spodní určí hodnotu not.

Ve II. pololetí 1. ročníku jsme se seznámili s takty, které mají jako základní dobu (spodní číslo) notu osminovou.
Říkáme jim takty osminové. Nejčastěji se vyskytují jako takty tříosminový a šestiosminový.

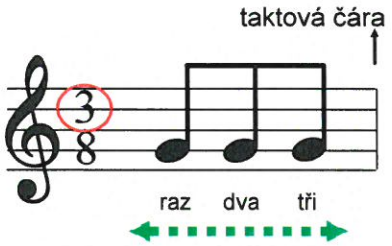

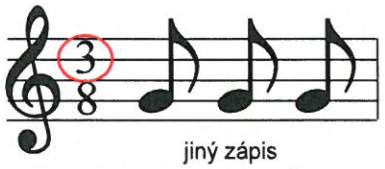

hodnota noty na jednu dobu bude nota osminová = 1 doba
(pomůcka: osm = osminová)

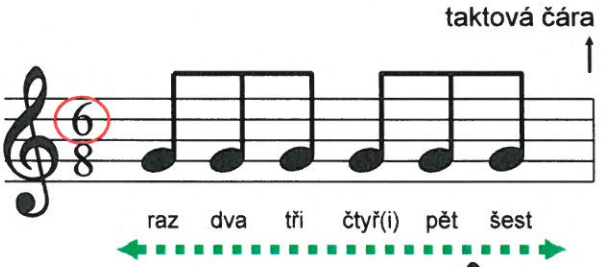

= 1 doba

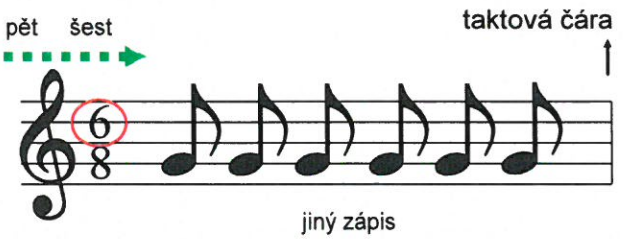

Ve $\frac{3}{8}$ a $\frac{6}{8}$ taktu počítáme: na 1 dobu, na 2 doby, na 3 doby.

...procvič si tříosminový takt a šestiosminový takt (1)

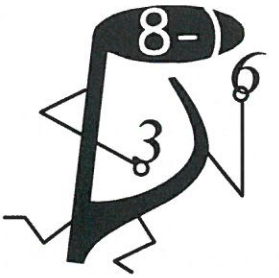

Doplň slovy že:

V taktech osminových (3/8 a 6/8) počítáme:

na ..... dobu, na ..... doby, na ..... doby.

Vytleskej nebo vyťukej:

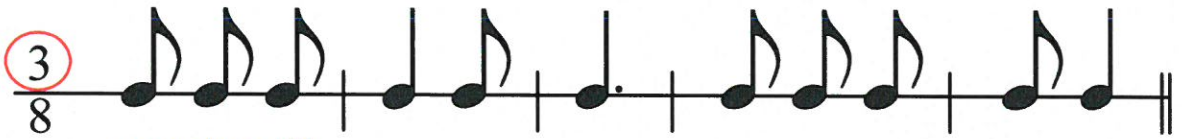
raz dva tři

raz dva tři čtyř(i) pět šest

Dopiš taktové čáry:

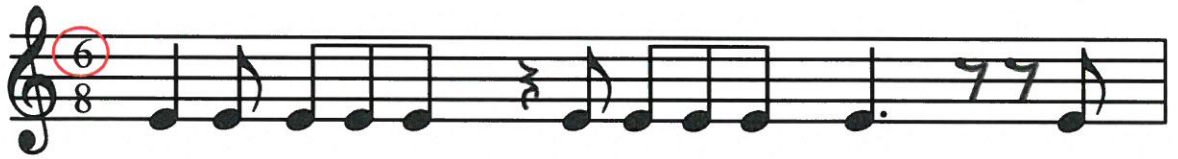

Dopiš taktové čáry a doplň označení taktu:

Nota a pomlka šestnáctinová

Nota šestnáctinová se skládá:
z vyplněné hlavičky,
nožky a dvou praporků.

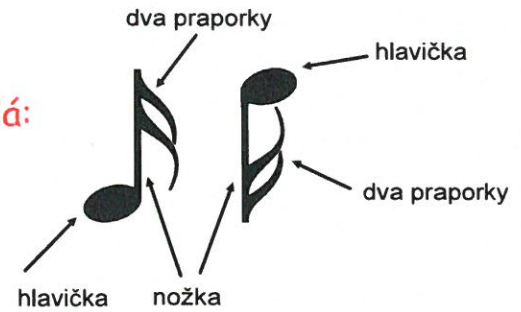

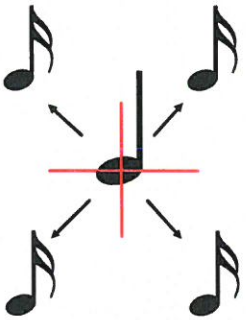

Vznikne rozdělením noty čtvrťové na čtyři stejné díly nebo rozdělením noty osminové na dva stejné díly.
Jedna nota šestnáctinová je čtyřikrát kratší, než nota čtvrťová a dvakrát kratší, než nota osminová.

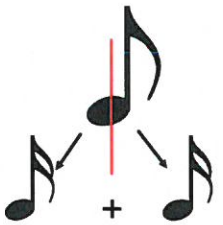

Více not šestnáctinových můžeme spojit dvěma trámci.

Počítáme na slabiky: prv-ní do-ba

Pomlka šestnáctinová:

prv-ní do-ba

Pomlka šestnáctinová je čtyřikrát kratší, než pomlka čtvrťová a dvakrát kratší, než pomlka osminová.

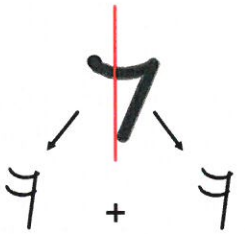

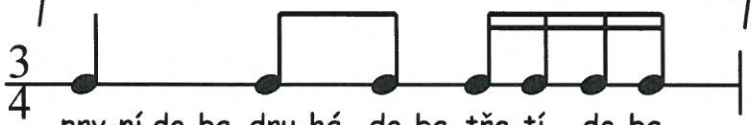

prv-ní do-ba, dru-há do-ba, tře-tí do-ba

Několik příkladů:

první doba druhá doba první doba druhá doba první doba druhá doba

...procvič si rytmus (1)

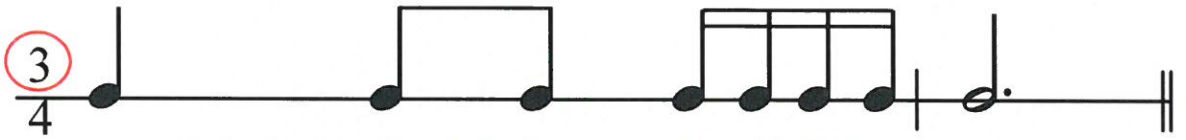

prv-ní do-ba, dru-há do-ba, tře-tí do-ba.

Vytleskej nebo vyťukej:

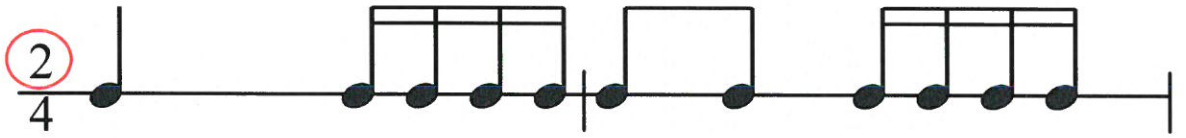

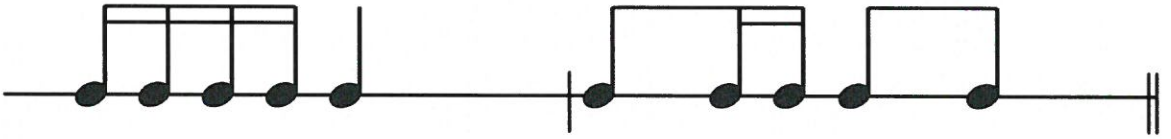

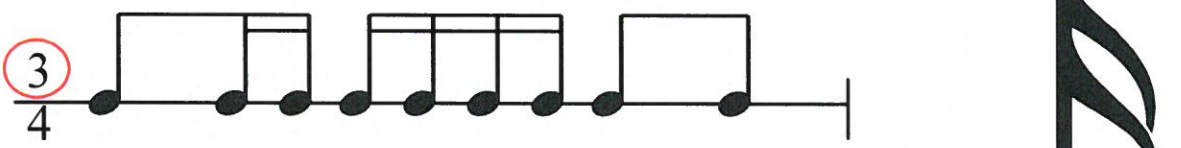

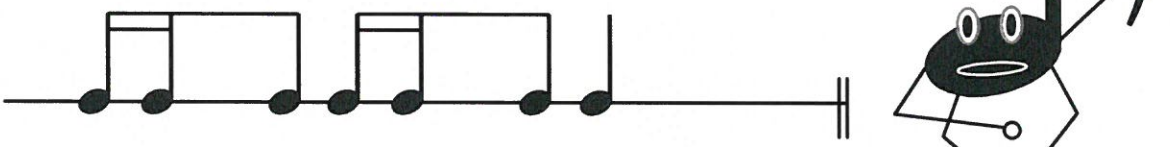

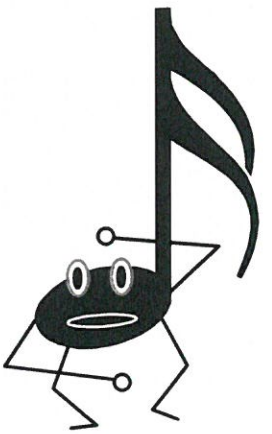

prv-ní do-ba,dru-há do-ba,tře-tí do-ba, čtvr-tá do-ba.

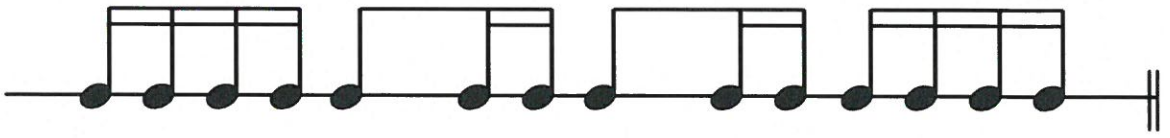

Noty v basovém klíči - malá oktáva

Pro zápis hlubokých tónů používáme basový klíč.
Kdybychom zapisovali hluboké tóny v klíči houslovém, nestačili by nám pomocné linky a při čtení takových tónů bychom se špatně orientovali.

Noty v basovém - F klíči najdeme na jiných místech, než noty v klíči houslovém - C klíči.
Jednočárkované "c" leží v houslovém klíči na první pomocné lince pod notovou osnovou. Ostatní tóny hudební abecedy šplhají po notové osnově směrem nahoru (c,d,e,f,g,a,h,c).

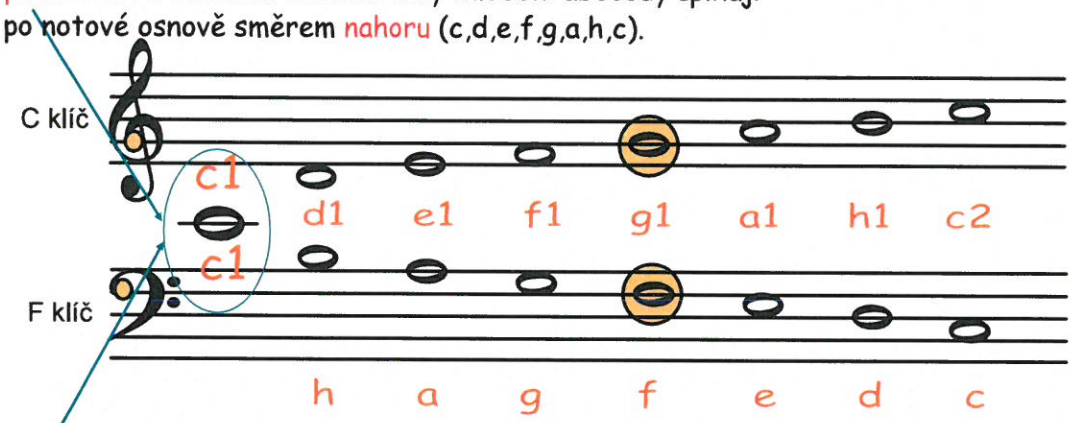

Stejné jednočárkované "c" najdeme v basovém klíči na první pomocné lince nad notovou osnovou. Ostatní tóny sestupují směrem dolů do notové osnovy v opačném pořadí (c,h,a,g,f,e,d,c).

Noty postupující od c1 v houslovém klíči, patří do jednočárkované oktávy, noty sestupující od c1 v basovém klíči jsou z oktávy malé.
Názvy not v houslovém klíči zapisujeme malým písmenem s číslem (podle názvu oktávy - jednočárkovaná c1, dvou-c2, tří-c3, čtyř- c4, pěti-c5...-),
noty z oktávy malé označíme jen malým písmenem bez čísla.

Noty v basovém klíči - velká oktáva

Pod malou oktávou najdeme oktávu velkou.
Od malého c sestoupíme po notové osnově pomocí hudební abecedy opět v opačném pořadí (c,h,a,g,f,e,d,c).
Noty z oktávy velké označíme velkým písmenem bez čísla.

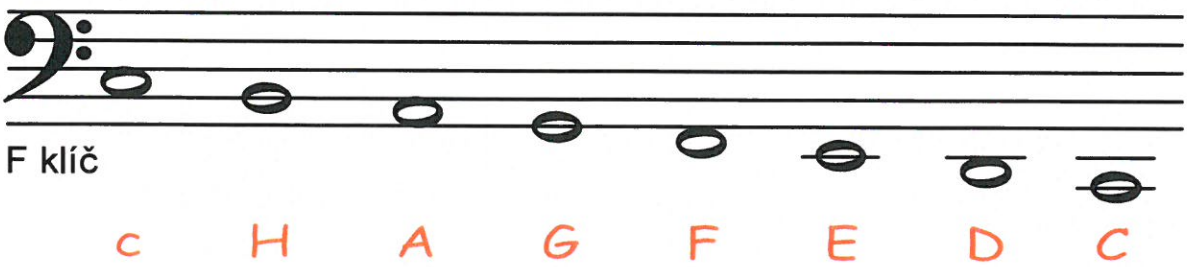

...procvič si noty v basovém klíči. (1)

pro klavíristy, violoncellisty a jiné nástroje, co znějí hluboko ....

Doplň, že: ...

- nota c1 leží v houslovém klíči na první pomocné lince ..... notovou osnovou.

- nota c1 leží v basovém klíči na první pomocné lince ..... notovou osnovou.

- nota malé c leží v basovém klíči ve ..... mezeře.

Pod každou notu napiš její jméno:

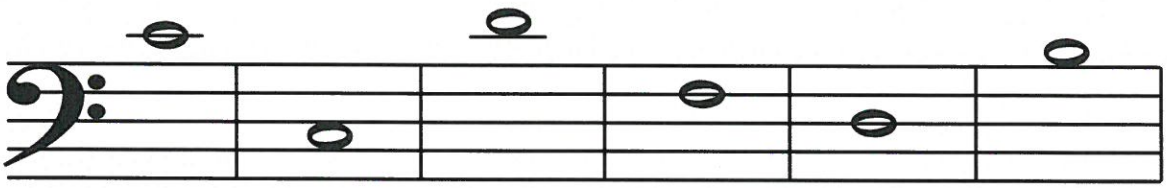

....

- nota velké C leží v basovém klíči na .... lince ..... notovou osnovou.

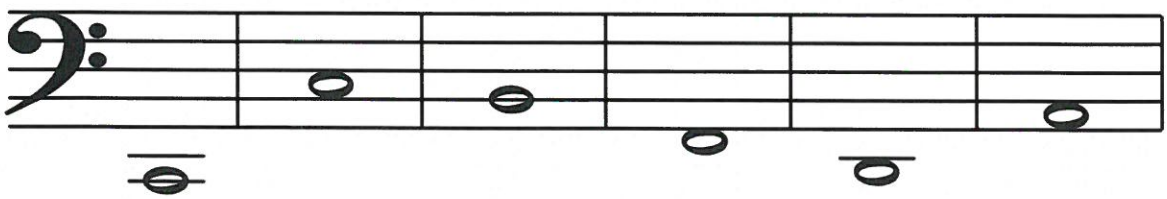

....

...procvič si noty v basovém klíči. (2)

pro klavíristy, violoncellisty a jiné nástroje, co znějí hluboko ....

Doplň, že : ...

- noty z malé oktávy v basovém klíči (malé h - malé c)

zapisujeme malým písmenem bez ..... .

- noty z velké oktávy v basovém klíči (velké H - velké C)

zapisujeme ..... písmenem bez čísla .

Spoj čarou notu a její název:

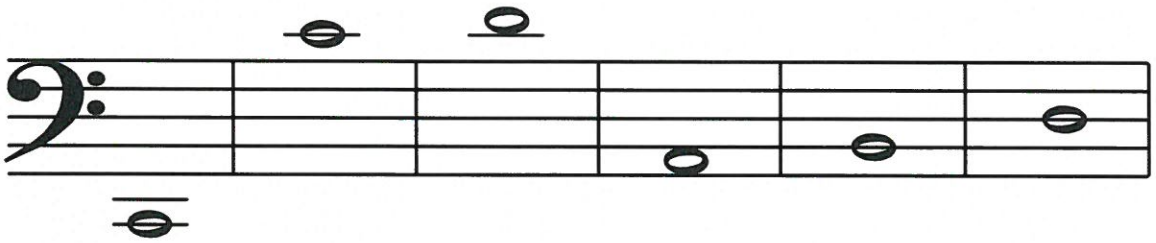

malé d velké H c1 velké C d1 malé a

Napiš notu nebo její jméno:

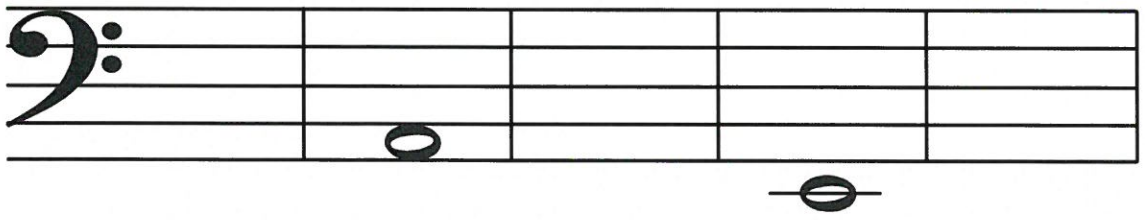

D ..... F c

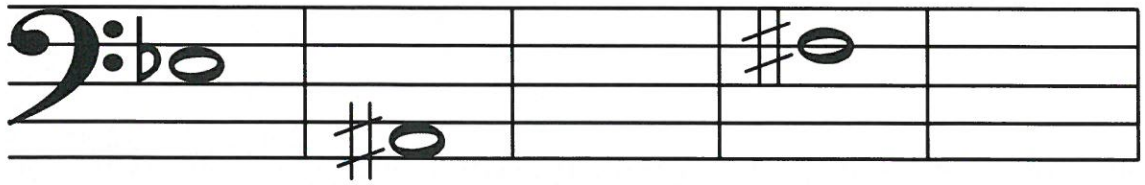

.... Gis ..... B

Obraty kvintakordu

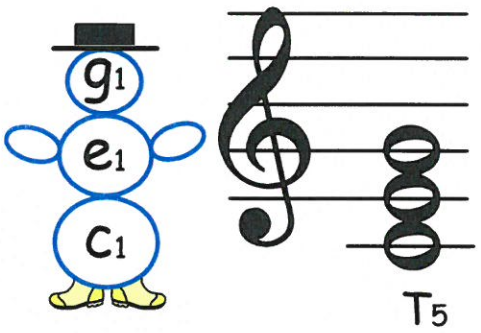

Už umíme zapsat do notové osnovy stupnice s předznamenáním do 4#, 4b. Víme, že za stupnicí zapíšeme akord s označením T5 (tónický kvintakord). T5 sestavíme z 1., 3. a 5. tónu každé stupnice.

Tóny z akordu C dur rozházíme tak, že spodní c1 přemístíme o osm tónů výš. Ostatní tóny e1 a g1 zůstanou na svém místě. Sestavili jsme nový akord, který pojmenujeme jako **tónický sextakord.**

Označíme zkratkou T6

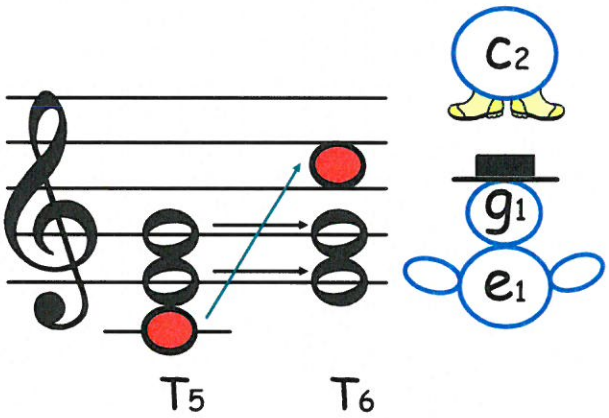

Spodní tón e1 z tónického sextakordu pošleme opět o osm tónů výš, ostatní tóny g1 a c2 necháme na místě. Sestavili jsme nový akord, který pojmenujeme jako **tónický kvartsextakord.**

Označíme zkratkou $T\frac{6}{4}$

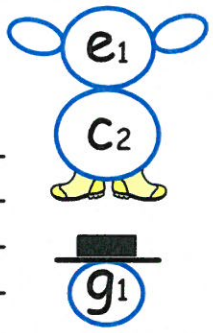

Pokud je součástí akordu ještě # nebo b, zapíšeme posuvku před každou notu zvlášť.

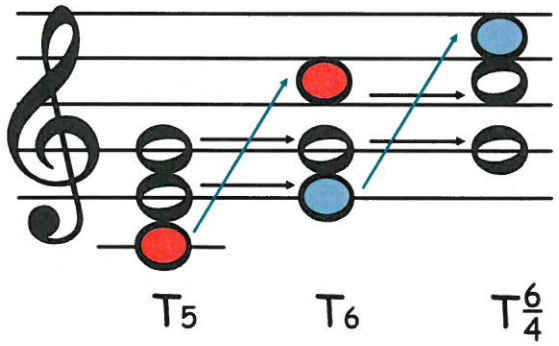

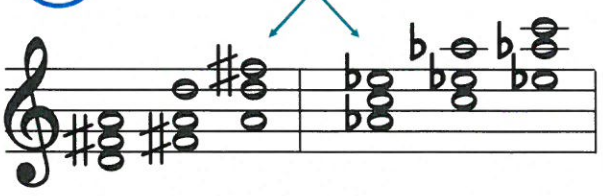

D dur As dur

...procvič si zápis a obraty kvintakordu. (1)

Doplň vynechaná slova:

Tónický kvintakord sestavíme z ....., ... a ..... tónu každé s t u p n i c e.

Akord označíme zkratkou ..... .

Přesuneme-li spodní tón z T5 o ..... tónů výše, vytvoříme 1. obrat.

Jmenuje se t ..... s ..... .

Akord označíme zkratkou ..... .

Přesuneme-li spodní tón z T6 o ..... tónů výše, vytvoříme 2. obrat.

Jmenuje se ....

Akord označíme zkratkou ..... .

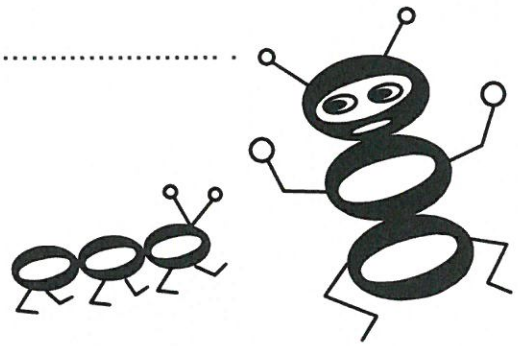

Kvintakord T5 ze stupnice F dur tvoří tóny ....., ..., a ..... .

Dopiš T5, T6 a T6/4 ze stupnice F dur:

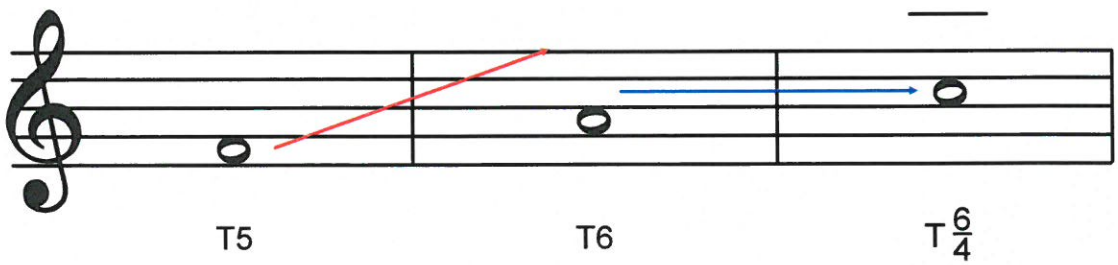

...procvič si zápis a obraty kvintakordu. (2)

Pokud je součástí akordu ještě # nebo b, zapíšeme posuvku ..... každou notu zvlášť.

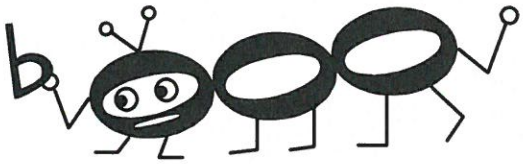

Napiš T5 ze stupnice B dur:

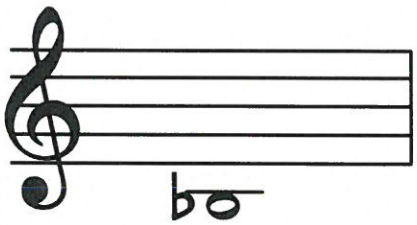

T5

Kvintakord T5 ze stupnice B dur tvoří tóny ....., ..., a ..... .

Napiš T6 a T6/4

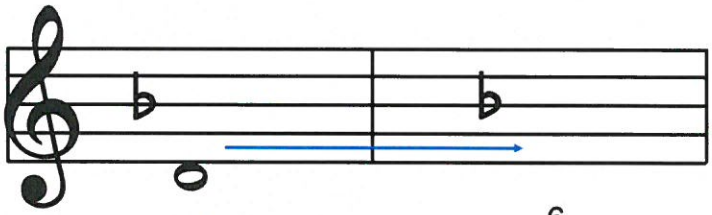

T6 $T\frac{6}{4}$

Napiš T5, T6 a T6/4 ze stupnice Es dur a As dur (využij nápovědy):

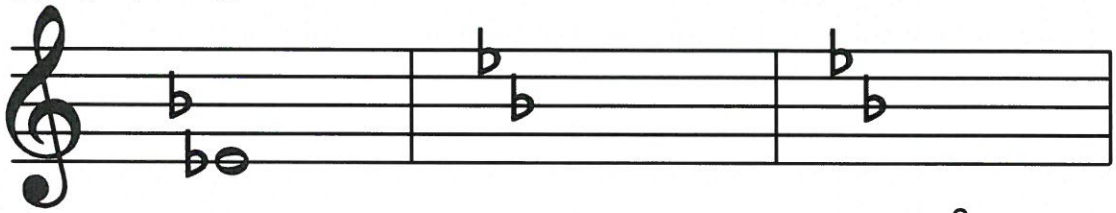

T5 T6 $T\frac{6}{4}$

T5 T6 $T\frac{6}{4}$

...procvič si zápis a obraty kvintakordu. (3)

Napiš T6 a T6/4 ze stupnice G dur:

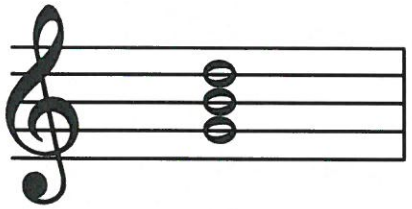

T5

Kvintakord T5 ze stupnice G dur

tvoří tóny ....., ..., a ..... .

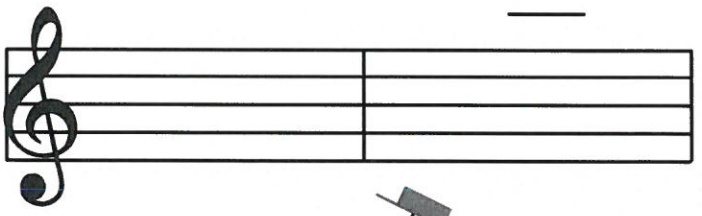

T6 $T\frac{6}{4}$

Napiš T5 a jeho obraty ze stupnice:
(nezapomeň na posuvky).

D dur

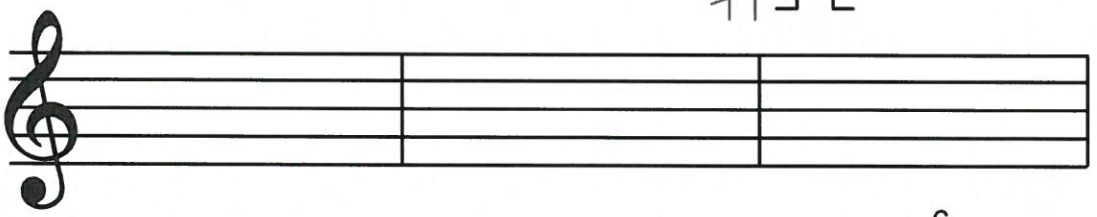

T5 T6 $T\frac{6}{4}$

A dur

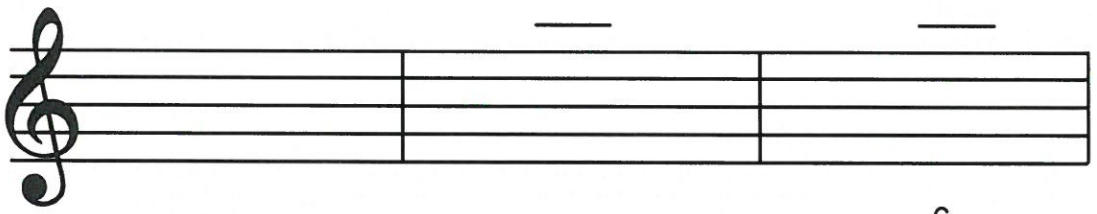

T5 T6 $T\frac{6}{4}$

E dur

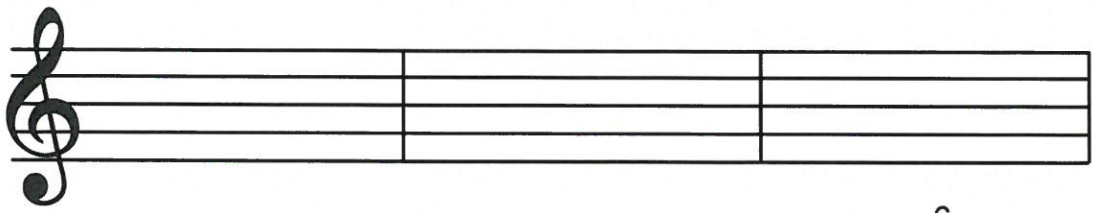

T5 T6 $T\frac{6}{4}$

Dynamická, tempová znaménka a jiné hudební pojmy

Dynamika je střídání síly tónů ve skladbě. Abychom se dozvěděli, jak silně budeme hrát, musíme znát základní dynamická znaménka.

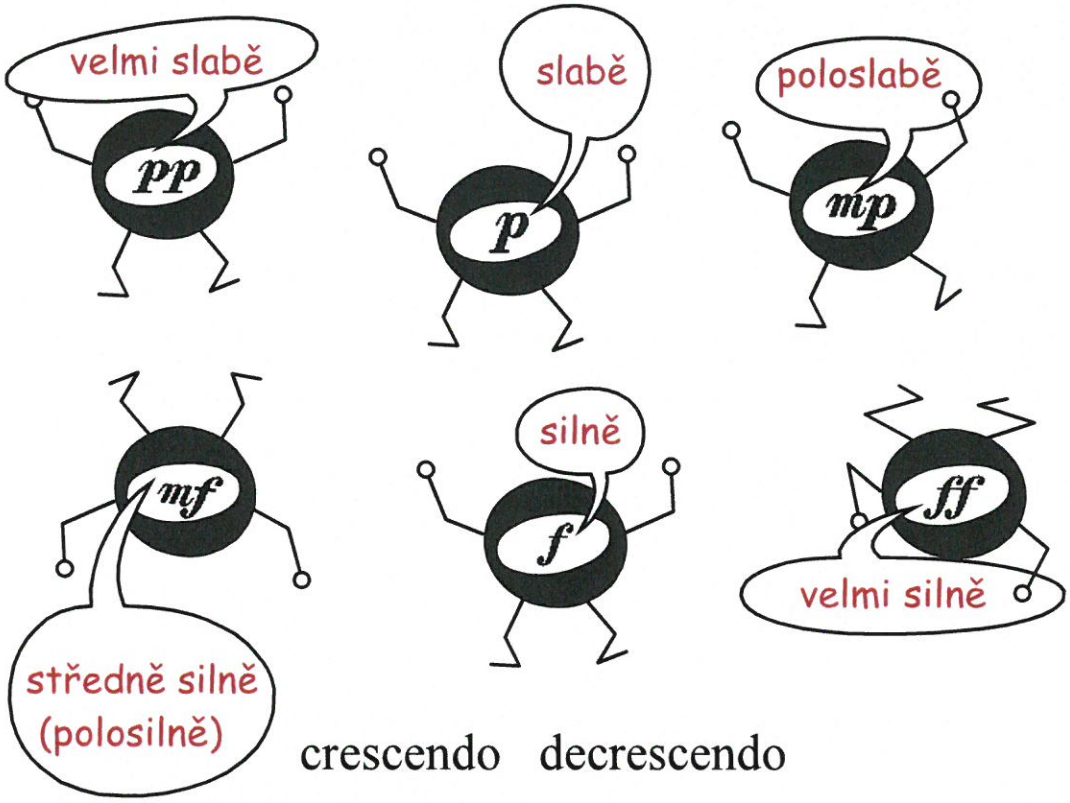

Tempo je rychlost, jakou je skladba zahrána. Abychom se dozvěděli, jak rychle budeme hrát, musíme znát základní tempová označení.

Adagio	Moderato	Allegro
pomalu	mírně rychle	rychle

zrychlovat — ritardando
zpomalovat — accelerando

Jiná hudební znaménka

koruna = prodloužení

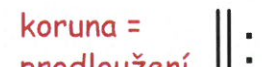
repetice = opakování

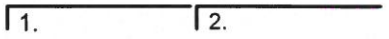

prima volta, seconda volta = první a druhý závěr

...procvič hudební znaménka. (1)

Projdi se bludištěm a zapiš správný výraz hudební značky do stejně barevné bubliny:

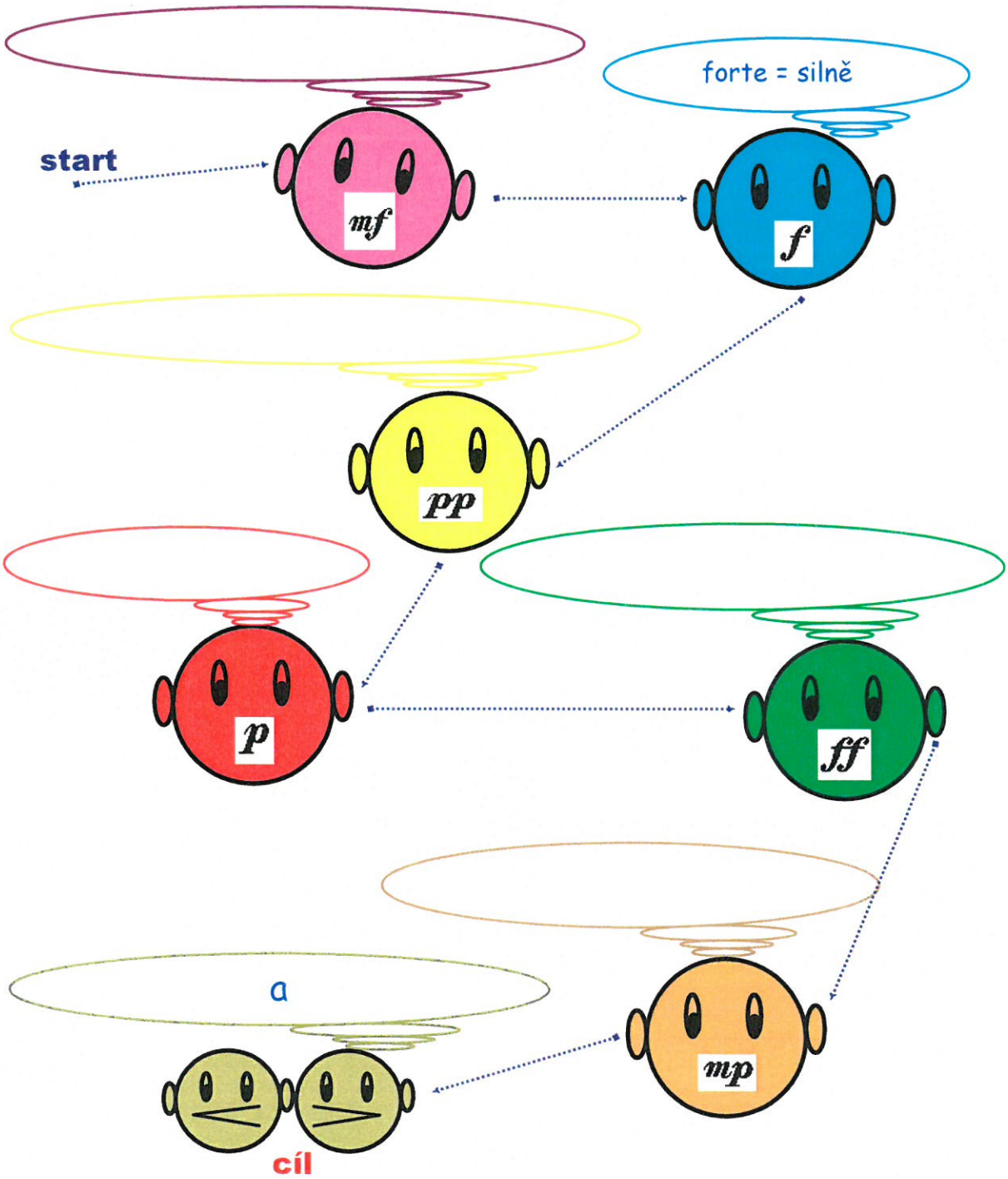

...procvič hudební znaménka. (2)

Do barevných rámečků doplň správné výrazy:

vzor:

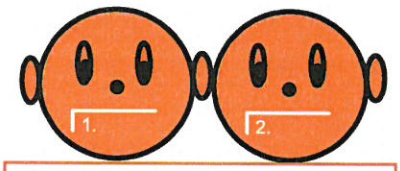

prima volta, seconda volta =

první a druhý závěr

= .....

ritardando =

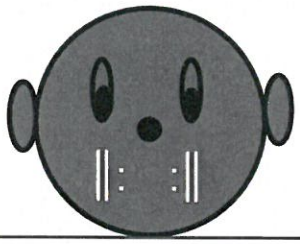

..... =

.....

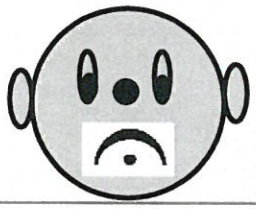

..... =

prodloužení

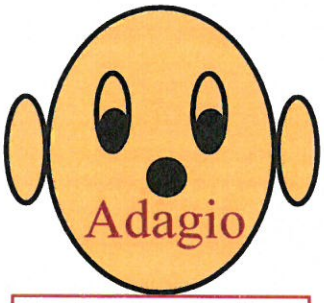

= .....

accelerando =

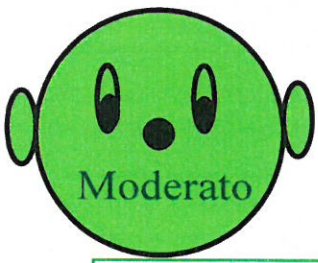

= .....

...co musím umět na závěrečný test

2. ročník

1. Zápis předznamenání stupnic do čtyř křížků a do čtyř béček přesně do notové osnovy.

2. Zápis stupnic F dur, B dur, Es dur, As dur s předznamenáním do notové osnovy v notách celých s označením půltónů, jmény not, zápis akordu T5 a obratů za stupnicí.

3. Přiřadit správné předznamenání všem stupnicím do sedmi křížků, do sedmi béček.

4. Poznat předtaktí, triolu a synkopu v notovém zápisu.

5. Stupnice durová, mollová a zápis stupnice a moll.

6. Dynamická a tempová označení a jiná hudební znaménka.

7. Zápis vrchní noty intervalů prima až kvinta.

8. Poznat intervaly sluchem v rozsahu prima až kvinta.